

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody

Plzeň 2023

Barbora Čejková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora ČEJKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0042P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody**
Zadávací katedra: **Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Historie trestů a trestání
4. Typy věznic v ČR a jejich členění
5. Program zacházení a nástroj SARPO
6. Koncepce vězeňství do roku 2025 a podpora vězeňství ze strany státu
7. Právní úprava zaměstnávání odsouzených
8. Výhody a nevýhody zaměstnávání odsouzených
9. Pracovní podmínky, pracovní doba a práce přesčas
10. Odměňování odsouzených
11. Trvale pracovně nezařaditelní a jejich edukace
12. Praktická část – Věznice Jiřice
13. Závěr

Seznam doporučené literatury:

- BIEDERMANOVÁ, Eva, PETRAS, Michal. Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.
- BAJCURA, Lubomír. Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody. Praha: Grada, 1999. Právo pro každého (Grada). ISBN 8071695556.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava. Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava, SEDLÁČEK, Vojtěch. Základy penologie pro policisty. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.
- HÁLA, Jaroslav. Úvod do teorie a praxe vězeňství. 2. dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6.
- MALÁ, Drahomíra. Vězeňství po česku. Tišnov: SURSUM, 2003. ISBN 80-7323-062-3.
- MATOULEK, Josef, SEJKOROVÁ, Helena. Právní rádce odsouzeného. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 9788087212899.
- NEDOROST, Libor. Vězeňství a správa vězeňství v ČR. Brno: Masarykova univerzita, 1995. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1114-9.
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 10/2000 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů.
- Nařízení vlády 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Eva Ambrož Benešová, Ph.D., LL.M.

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Datum zadání diplomové práce:

14. prosince 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2023

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jakub Morávek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 27. února 2023

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody zpracovala samostatně s použitím literatury a odborných zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu literatury.“

Plzeň, duben 2023

Barbora Čejková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. Evě Ambrož Benešové, Ph.D., LL.M. za vedení mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům Věznice Jiřice, kteří mi umožnili provedení dotazníkového šetření pro zpracování praktické části diplomové práce, především Ing. Bc. Ivo Krejčímu, vedoucímu oddělení zaměstnávání vězňených osob ve Věznici Jiřice, za cenné informace z oblasti zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody a dále PhDr. Mgr. Haně Prokopové za zprostředkování návštěv ve standartní věznici a za exkurzi a ukázkou fungování projektu Otevřené věznice Jiřice.

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	10
1 Vymezení základních pojmů	12
1.1 Penologie	12
1.2 Pojem trest a systém trestů	12
1.3 Základní funkce trestu	13
1.4 Účel výkonu trestu odnětí svobody	14
1.5 Právní úprava vězeňství	16
2 Historie trestů a trestání	19
2.1 Historie trestů a trestání ve světě	19
2.2 Vývoj vězeňství v Česku	21
2.3 Vývoj zaměstnávání vězňů v zahraničí	23
3 Typy věznic v ČR a jejich členění	24
3.1 Typy věznic v České republice	24
3.2 Vnější a vnitřní diferenciacie věznic	25
4 Program zacházení a nástroj SARPO	26
4.1 Nástupní režim ve věznici	26
4.2 SARPO a komplexní zpráva	26
4.3 Program zacházení	30
4.4 Druhy programů zacházení	31
4.5 Zahraniční exkurz, Slovenská republika – program zacházení a zařazování odsouzených do práce	31
5 Koncepce vězeňství do roku 2025 a podpora vězeňství ze strany státu	32
5.1 Koncepce vězeňství do roku 2025	32
5.2 Podpora vězeňství ze strany státu – financování vězeňství	36
6 Právní úprava zaměstnávání odsouzených	38
6.1 Zaměstnávání odsouzených a zařazení do práce	38
6.2 Formy zaměstnávání odsouzených	39
7 Výhody a nevýhody zaměstnávání odsouzených	40
8 Pracovní podmínky, pracovní doba a práce přesčas	41
8.1 Pracovní podmínky, pracovní doba a práce přesčas	41
8.2 Zákaz některých prací	42
9 Odměňování odsouzených	43
9.1 Odměňování odsouzených	43
9.2 Srážky z odměny	45
9.3 Povinnost hradit náklady výkonu trestu a další srážky z odměny	46

9.4 Náhrada škody při výkonu trestu odnětí svobody	48
10 Trvale pracovně nezařaditelní a jejich edukace	51
10.1 Trvale pracovně nezařaditelní	51
10.2 Možnosti edukace a reedukace trvale pracovně nezařaditelných	52
11 Praktická část – Věznice Jiřice.....	54
11.1 Charakteristika Věznice Jiřice	54
11.2 Projekt „Otevřená věznice Jiřice“	54
11.3 Zaměstnávání dosouzených ve standardní Věznici Jiřice	56
11.4 Metoda výzkumu	57
11.5 Cíl výzkumu	57
11.6 Stanovení hypotéz.....	57
11.7 Průběh sběru dat a analýza dat.....	58
11.8 Vyhodnocení dat	59
11.9 Ověření hypotéz.....	67
11.10 Zhodnocení dotazníkového šetření	68
Závěr.....	70
Seznam použité literatury	71
Literární publikace	71
Právní předpisy České republiky a mezinárodní předpisy	73
Právní předpisy Slovenské republiky	73
Internetové a jiné zdroje	73
Seznam obrázků	75
Seznam příloh	75
Příloha č. 1	76
Cizojazyčné resumé.....	79

Seznam použitých zkratk

Odsouzený – osoba ve výkonu trestu odnětí svobody

Vězeň – osoba ve výkonu trestu odnětí svobody

Ústava ČR – Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Listina– Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

ZVTOS – zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

ŘVTOS – vyhláška č. 345/1999 Sb. vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

TZ– zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákoník práce, ZP – Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže – zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon o výkonu trestu SR – Zákon č. 475/2005 Z. z., o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov

GŘ VS ČR – Generální ředitelství vězeňské služby

VTOS – výkon trestu odnětí svobody

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

SARPO – Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených, prediktivní nástroj

SHČ – Středisko hospodářské činnosti

Koncepce – Koncepce vězeňství do roku 2025

ČR – Česká republika

ČSR – Československo

EU – Evropská unie

SR – Slovenská republika

USA – Spojené státy americké

Domov – Domov svätého Karla Boromejského

ICPR – Mezinárodní vězeňský soud

OSN – Organizace spojených národů

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

Oblast IT – oblast informačních technologií

Atd. – a tak dále

Apod. – a podobně

A násl. – a následující

Cca – cirka

Č. – číslo

Čl. – článek

Kč – korun českých

Mil. – miliónů

Např. – například

Odst. – odstavec

Sb. – sbírky

s. r. o. – společnost s ručením omezeným

Sv. – svatý

Tzv. - takzvaně

Úvod

Tématem diplomové práce je Zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Toto téma jsem si zvolila z důvodu specifického procesu zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody a určitých zvláštností při jejich zařazování do práce. Téma mi přišlo důležité zpracovat i z důvodu, že oblast vězeňství a zaměstnávání odsouzených je mezi veřejností mnohdy negativně stigmatizována, a proto jsem chtěla podat ucelený přehled procesu zařazování osob ve výkonu trestu do zaměstnání.

Téma diplomové práce mi přijde velmi zajímavé z pohledu procesu zaměstnávání, který je upraven speciální právní úpravou, a to zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, vyhláškou č. 345/1999 Sb., vyhláškou Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, dále nařízením vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody i některými ustanoveními zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Cílem práce je tedy popsat proces zařazování osob ve výkonu trestu do zaměstnání jakož i systém odměňování. Dále předstížit problematiku zaměstnávání, vymezit program zacházení a prediktivní nástroj SARPO.

Jelikož je proces zaměstnávání odsouzených velice rozsáhlý, nelze obsáhnout v této práci zcela všechny oblasti, které se zaměstnávání a odměňování osob ve výkonu trestu týkají. Z tohoto důvodu práce obsahuje nejdůležitější pojmy a instituty, které tento proces upravují.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První kapitola teoretické části vymezuje základní pojmy, kterými jsou pojem a systém trestu, jeho základní funkce a účel. Ve druhé kapitole se věnuje historii trestů a trestání ve světě i u nás. Třetí kapitola obsahuje typy věznic v České republice a jejich vnitřní členění, kam je možné odsouzené umístit.

Čtvrtá kapitola popisuje nástroj SARPO a program zacházení. Nástroj SARPO predikuje, zda odsouzený bude páchat trestnou činnost i v budoucnu. Jedním z prvních úkolů věznice po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody je hodnocení rizik odsouzeného. O každém odsouzeném se vypracovává i komplexní zpráva na jejímž základě je nastaven individuální program zacházení pro odsouzeného.

Pátá kapitola se věnuje Koncepci vězeňství do roku 2025, která popisuje problémy vězeňství a současný stav zaměstnávání odsouzených. Dále upravuje, jakých cílů by se v oblasti vězeňství mělo dosáhnout jakož i nástroje vhodné pro dosažení těchto cílů. Tato kapitola se věnuje i podpoře vězeňství ze strany státu.

Šestá kapitola se zabývá právní úpravou zaměstnávání odsouzených, jak vnitrostátní úpravou, tak evropskou legislativou v oblasti vězeňství. Odsouzení mají ze zákona až na výjimky povinnost pracovat a mohou být zaměstnáni jak uvnitř věznic, tak mimo věznici u jiných subjektů.

Sedmá kapitola upravuje výhody a nevýhody zaměstnávání odsouzených. Výhody jsou spatřovány jak pro samotné odsouzené, tak pro zaměstnavatele, pro stát a státní rozpočet.

Osmá kapitola obsahuje úpravu pracovní doby, pracovních podmínek, práci přesčas i zákazu některých prací, které odsouzení konat nemohou.

Devátá kapitola popisuje systém odměňování, podmínky pro poskytování odměny, srážky z odměny i povinnost hradit náklady za výkon trestu.

Desátá kapitola se věnuje trvale pracovní nezařaditelným a jejich edukaci. Jedná se o osoby se specifickými potřebami, je nutné speciálního zacházení s těmito osobami řadí se do oboru speciální pedagogiky. Hlavním úkolem je vyplnit jejich volný čas z důvodu, že pro jejich zdravotní stav nemohou chodit pravidelně do zaměstnání.

Praktická část obsahuje výzkum provedený v konkrétním zařízení ve Věznici Jiřice. Metodou výzkumu je polostrukturovaný dotazník vlastní konstrukce. Cílem výzkumu je pomocí dotazníkového šetření blíže poznat proces zaměstnávání osob, zjistit formy zaměstnávání odsouzených ve výkonu trestu v konkrétním zařízení, zjistit motivaci osob k práci, spokojenost s výší jejich finanční odměny jakož i pracovní pozice na kterých jsou odsouzení zaměstnáni. Odpovědi respondentů (osob ve výkonu trestu odnětí svobody) sloužily jako podklad pro ověřování mnou stanovených hypotéz.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Penologie

„Penologie je věda o trestu a trestání, která se zabývá jejich účinky z hlediska volby adekvátního působení – zacházení s pachatelem trestného činu, aby nedocházelo k opakování trestného činu.“¹

1.2 Pojem trest a systém trestů

Jedná se o prostředek státního donucení, lze jej uložit výlučně pachateli trestného činu. Trest ukládají výhradně soudy. Trestem se pachateli trestného činu způsobuje újma.

Systém trestů chápeme jako uspořádání jednotlivých druhů trestů podle závažnosti a postihovaných zájmů. Do systému trestů se promítají dvě základní zásady trestního práva hmotného. Jedná se o zásadu *crimen nulla poena sine lege* (zásada zákonnosti) a zásadu humanismu. Taxativní výčet trestů je obsažen v § 52 trestního zákoníku. Trestní zákoník vychází z dualismu trestněprávních sankcí, kterými jsou vedle trestů také ochranná opatření. V trestním zákoníku jsou obsaženy 4 ochranná opatření, kterými jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci a zabránění části majetku, páté ochranné opatření je obsaženo v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, kterým je ochranná výchova.

Blíže bych se věnovala trestu odnětí svobody. Trest odnětí svobody je možný uložit za každý trestný čin, který je uveden ve zvláštní části trestního zákoníku. Jedná se tedy o univerzální trest. Tento trest přichází v úvahu, pokud nelze ke splnění účelu trestu uložit některý z alternativních trestů. Trestní zákoník zavádí subsidiaritu trestu odnětí svobody a stanoví, že u trestných činů nepřevyšující horní hranici trestní sazby odnětí svobody 5 let, jedná se o tzv. přečiny, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu nevedlo k tomu, že by vedl řádný život. Pod dolní hranicí sazby může být ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody, pokud pachatel trestného činu podstoupí ochranné opatření ve formě ochranného léčení.²

---

¹ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a Vojtěch SEDLÁČEK. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.s. 7

² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3.s. 399-410

Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody by mělo být šetrné. Vězni je ztíženo páchat trestnou činnost a je možné na něj působit a tím dosáhnout jeho resocializace, avšak vězeň může získat i spoustu negativních podnětů, které vzniknou uvězněním. Z tohoto důvodu je nepodmíněný trest odnětí svobody prostředek *ultima ratio*, je možné ho uložit pouze tehdy, pokud je to z hlediska zájmů společnosti nezbytné a není-li tím způsobena ještě větší škoda.

Trest by měl odpovídat závažnosti trestného činu, a i dalším faktorům, ve kterých se odráží zásada individualizace trestu, ta má tři fáze: zákonnou, soudcovskou a penologickou. Zákonná fáze určuje stupeň nebezpečnosti jednotlivých druhů trestných činů, čemuž odpovídá výše jednotlivých trestních sazeb. Soudcovská individualizace se projevuje ukládáním trestu za konkrétní trestný čin. Na penologické individualizaci trestu závisí tvrdost daného trestu, do kterého typu věznice bude pachatel trestného činu zařazen.

Stěžejním kritériem pro určení výše trestu je jeho společenská škodlivost. Tento stupeň nebezpečnosti je určen významem chráněného zájmu, kterým pachatel trestného činu tento právem chráněný zájem ohrozil nebo porušil. Kritéria, která určují společenskou škodlivost lze dělit do čtyř skupin, tvořící skutkovou podstatu trestného činu. Jedná se o objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku trestného činu.

Při určení výše trestu se přihlédne i k poměrům daného pachatele. Jedná se o citelnost trestu pro pachatele, dále zda trest nepřímo postihne i blízké osoby pachatele atd. Je nutné přihlížet k tomu, že stejný trest může být pro určité pachatele různě citelný.³

1.3 Základní funkce trestu

„Trest má tyto funkce

- *informační (konstatuje nesprávnost chování apod.)*
- *motivační (zlepšit chování, prospěch)*
- *vztahovou (vyjádření negativního vztahu – často domnělého)*
- *preventivní (vyvarovat se toho, co k trestu vedlo)*

---

³ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5. s. 67-94

Trest by měl být pro pachatele citelný a měl by následovat co nejrychleji po provinění.“⁴

1.4 Účel výkonu trestu odnětí svobody

Na začátku si musíme položit otázku, jaký smysl má, odebrání svobody pachateli a proč takový trest ukládáme. Většina odsouzených se po výkonu trestu odnětí svobody zařadí opět do společnosti. Stát musí zajistit, aby se s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody pracovalo a tím docházelo ke snižování opakovaného páčání trestné činnosti po výstupu z výkonu trestu.

Dle § 1 odst. 2 ZVTOS: *„Účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páčání trestné činnosti.*“⁵

Podle Netíka je hlavním účelem trestu účinná ochrana společnosti. Ten uvádí tři mechanismy trestu odnětí svobody:

1. *„Pouhá izolace pachatele. Ta se týká pachatelů, jejichž resocializace či pozitivní korekce chování je z různých důvodů velmi omezená a zároveň velmi nepravděpodobná, jejich pobyt na svobodě je nebezpečný.*
2. *Odstrašení. Zkušenost lidstva potvrzuje jeho omezenou účinnost, protože působí převážně jako brzdící mechanismus pro ty jedince, kteří se sociálně patologického chování dopustí jen výjimečně.*
3. *Regulace chování. Rozumí se tím zejména změna chování ve smyslu opuštění nežádoucích návyků, sociálních skupin, vazeb, způsobů chování, hodnotové orientace apod., které v příčinném vzorci kriminálního chování hrají významnou roli. Zde je třeba mít stále na paměti vzájemnou provázanost osobnostních, sociálních, behaviorálních a situačních fenoménů, které jsou zejména v případě vlastností osobnosti, schopností, poruch chování či poruch osobnosti jen velmi obtížně ovlivnitelné.*“⁶

---

⁴ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6. s. 18

⁵ § 1 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

⁶ NETÍK, Karel a Daria NETÍKOVÁ. *Vybrané kapitoly z forenzní psychologie pro právníky*. Praha: Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-518-1. s. 26

Bajcura spatřuje účel trestu v: „*zacházení s odsouzeným, které směřuje k tomu, aby měl odsouzený možnost pracovat, kulturně se rozvíjet a vzdělávat, aby našel uspokojení v práci, v prospěšném využívání volného času a ve slušném soužití se všemi ostatními lidmi.*“⁷

Trest je ukládán také proto, aby se pachatel podrobil určitému nápravnému programu. Tímto vyvstává otázka, zda by se odsouzený mohl podrobit tomuto programu i bez umístění ve vězení. Zde by se měla použít zásada subsidiarity a pokud je to možné mělo by se tak stát i bez možnosti uvěznění.

Výkon trestu odnětí svobody má odsouzené vychovávat a vést je k nápravě a k lítosti nad svými činy. Nezřídka se objevují názory, že osoba ve výkonu trestu by měla trpět. Výzkumy v mnoha zemích ukazují, že osoba ve výkonu trestu by trpět neměla, ba naopak by měla mít vhodné podmínky pro svou nápravu, jelikož tyto lepší podmínky vedou k nižší recidivitě.

Tím, že člověku vezmeme svobodu, odejmeme mu jednu z nejcennějších hodnot. Osoba je vytrhnuta ze svého prostředí, od rodiny, od partnerských vztahů, z pracovního kolektivu, od přátel, svých zálib a koníčků.⁸

Alison Liebling, ředitelka Centra vězeňských studií na Cambridžské univerzitě tvrdí, že: „*pachatelé nejsou ve vězení pro trest, ale za trest. Jde o to, že odnímáme svobodu. Lidé si nedokáží představit, co znamená odnětí svobody. Je to ten nejtěžší trest po trestu smrti, je to velmi vážná věc. Jakmile toto lidé pochopí i se všemi důsledky, tak přijmou, že je tento trest dostatečný.*“⁹

Jeden z nejvýznamnějších anglických kriminologů Anthony Bottoms popsal sedm základních cílů, které by mělo splňovat každé odnětí svobody. Každý odsouzený by měl žít v bezpečném prostředí, kde panují jasně daná pravidla a řád. Měla by se respektovat jeho základní lidská práva a svobody a zacházet s odsouzeným jako s lidskou bytostí ne jako s objektem. Stát by se měl o odsouzené starat. Pracovníci ve vězeňství by se měli zajímat o psychické a fyzické potřeby odsouzeného. Odsouzeným je potřeba nabízet možnosti na lepší život po skončení výkonu trestu odnětí svobody. Pracovat s odsouzenými tak, aby

---

⁷ BAJCURA, Lubomír. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada, 1999. Právo pro každého (Grada). ISBN 8071695556. s 92

⁸ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘÍČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0. s. 7-8

⁹ Jiné Právo. O měření kvality věznic, jejich legitimitě či budoucnosti s Alison Liebling. [online]. 2017. [cit. 2022-08-28] Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2017/01/rozhovor-s-alison-liebling-z-university.htm>

po propuštění dále nepáchali trestnou činností a nastavit takový režim, který bude férový, pozitivní a normalizovaný.¹⁰

1.5 Právní úprava vězeňství

Pojem vězeňství v právním prostředí lze chápat jako výkon trestu odnětí svobody a do určité míry i jako výkon vazby. Tyto instituty spadají do práva veřejného, konkrétně do trestního práva. Trestní právo obsahuje veřejnoprávní normy, které mají kogentní povahu. Jedná se o normy, od kterých se nelze odchýlit a v praxi bezvýhradně platí a jsou vynucovány.

Podstatou výkonu trestu je výrazné omezení svobody. Jelikož se jedná o podstatný zásah do základních svobod jednotlivce má na vnitrostátní právní úpravu vliv právo evropské. Nejvýznamnější smlouvou, která upravuje oblast vězeňství je Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod. Problematiky vězeňství se týká především čl. 3 Úmluvy, který zakazuje mučení, nelidské a ponižující zacházení, dále čl. 4 zakazuje otroctví a nucené práce. Je zde ovšem výjimka pro oblast práce vykonávané v rámci trestu odnětí svobody. Čl. 5 Úmluvy zakotvuje právo na svobodu a osobní bezpečnost, čl. 7 Úmluvy zakotvuje jednu ze základních zásad trestního práva, zákaz trestu bez zákona. Čl. 8 Úmluvy zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života.¹¹

Výkon trestu odnětí svobody je upraven i na ústavněprávní rovině, a to Ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listinou základních práv a svobod.

Čl. 2 odst. 3. Ústavy stanoví, že: „*státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“¹²

Dále čl. 2 odst. 4. stanoví, že: „*každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“¹³

Článek 1 Listiny zakotvuje rovnost v právech a důstojnost jako jednu ze základních hodnot českého ústavního pořádku. Dále zakotvuje, že základní lidská práva jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná.¹⁴

---

¹⁰ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0. s. 9

¹¹ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod. [online]. [cit. 2022-09-09] Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

¹² Čl. 2 odst. 3 ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹³ Tamtéž, čl. 2 odst. 4

¹⁴ Čl. 1 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Čl. 7 Listiny zakotvuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Ve druhém odstavci je zakotveno že: „*nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému zacházení nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.*“¹⁵

Čl. 8 Listiny stanoví, že osobní svoboda je zaručena. Zároveň jsou zde upraveny podmínky ústavně konformního omezení osobní svobody. Ve druhém odstavci je zakotveno, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon.¹⁶

Čl. 9 Listiny zakazuje výkon nucených prací a služeb, výjimkou jsou práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávající jiný trest nahrazující trest odnětí svobody.¹⁷

V zákonné rovině je trest okrajově upraven i v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Trest odnětí svobody je upraven v § 55 a následujících. Trestní zákoník v § 55 odst. 3 uvádí, že: „*nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává podle jiného právní předpisu ve věznicích.*“¹⁸ Toto ustanovení odkazuje na zákon č. 169/1999 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

Výkon trestu odnětí svobody je dále upraven zákonem č. 141/1996 Sb., zákon o trestním řízení soudním. Trestní řád v § 320 a násl., odkazuje na ZVTOS, kde jsou upraveny další otázky výkonu trestu odnětí svobody.¹⁹

Stěžejním zákonem je tedy ZVTOS, který je členěn na 6 hlav. Hlava první obsahuje obecná ustanovení, předmět, zásady, hlava druhá obsahuje práva odsouzených (rovnost práv, sociální podmínky odsouzených, korespondenci, užívání telefonu, návštěvy, duchovní a sociální služby, kulturní potřeby, nákup potravin, přijetí balíčku, příjem peněz a nakládání s nimi). Dále jsou v hlavě druhé upraveny i povinnosti odsouzených. Zde je upravena především práce odsouzených, povinnost hradit náklady výkonu trestu. Dále je zde upravena odpovědnost za škodu způsobenou odsouzeným a odsouzenému.

Hlava třetí upravuje zacházení s odsouzenými, jedná se o zařazování do programů zacházení, odměny a kázeňské tresty.

Hlava čtvrtá obsahuje odlišnosti výkonu trestu některých skupin odsouzených, jedná se o mladistvé, ženy, matky nezletilých dětí, odsouzené trvale

---

¹⁵ Čl. 7 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

¹⁶ Tamtéž, čl. 8

¹⁷ Tamtéž, čl. 9

¹⁸ § 55 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁹ § 320 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

pracovně nezařaditelné, odsouzené s duševními poruchami a s poruchami chování, doživotně odsouzené, cizince a velmi nebezpečné odsouzené.

Hlava pátá upravuje podmíněné propuštění a propuštění z výkonu trestu. Hlava šestá obsahuje společná, přechodná a závěrečná ustanovení.²⁰

Mezi další zákonné předpisy se řadí zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Dále zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážci. Dalším zákonem je zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Podzákonými právními předpisy upravující oblast trestu odnětí svobody je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Vyhláška se člení na 10 hlav, jsou zde obsažena práva odsouzených a zabývá se postavením specifických skupin odsouzených.

Dále vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů.

Mezi další podzákoné předpisy řadíme nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody.

Výkon trestu odnětí svobody upravuje i vnitřní řád každé věznice, který je interním normativním aktem a vnitřním předpisem.

Výkon trestu odnětí svobody mohou ovlivňovat i tzv. soft law. Ve dvacátém století se v evropských městech konaly mezinárodní penologické konference. Hlavní iniciativu má poté Organizace spojených národů a v roce 1958 Hospodářská a sociální rada OSN vydává dokument Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni. Jedná se o právně nezávazné, státní mocí nevytíkatelné normy. Dalšími jsou například Evropská vězeňská pravidla, která byla přijata jako součást doporučení Výboru ministrů Rady Evropy v roce 1987. Rada Evropy vytvořila i vlastní orgán – Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, který aktivně monitoruje

---

²⁰ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

situaci v oblasti vězeňství a vydává doporučení ke zlepšení poměrů ve věznicích.²¹

2 Historie trestů a trestání

2.1 Historie trestů a trestání ve světě

Do způsobů trestání se vždy projeví situace ve společnosti ať kulturní či ta ekonomická. Pojetí trestu se také mění v závislosti na úrovni právního vědomí, společenských hodnotách a převládajících filozofických směrech ve společnosti. Na trest je možné nahlížet jako na odplatu, izolaci, odstrašení, ale i jako na nápravu pachatele. Postupem času se pohled na trestání pachatelů humanizuje.²²

Ve starověku převládá trest smrti a otroctví, cílem byla odplata a způsobení utrpení. I zde se však objevují první humanizační prvky např. Seneca pojímal účel trestu jako prevenci, tvrdil, že by se nemělo trestat jen proto, že byl spáchán trestný čin, ale i proto, aby už páchán nebyl. Seneca pojímal trest tak, aby se odsouzený ve vězení napravil.²³

Ve středověku bylo trestání ovlivněno náboženskou ideologií. Cílem trestu bylo zastrašení a odplata. Uplatňovaly se především tři druhy trestů – trest smrti, mrzačící tresty a zneuctvující tresty. Za zločince však byli považováni i lidé s duševní chorobou. Tento přístup nahlížení na trestání změnili až osvícenci, zvláště francouzští encyklopedisté.²⁴

Užíván byl také institut psance, kterým dochází k vyloučení člověka ze společnosti. Osoba neměla nárok na důležité životní potřeby, nikdo mu nemohl poskytovat přístřeší, jídlo atd.

Do 14. století se u nás používají ordály, jedná se o iracionální důkazní prostředky. Existovaly ve dvou formách, ordály vodou a železem.²⁵

Častým trestem byly nucené práce, galeje. Obávaná byla též inkviziční vězení, kde docházelo k mučení vězňů. Dalším typem byla vojenská vězení a

---

²¹ HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2., dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6. s. 17-19

²² ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0. s. 24

²³ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a MAKARIUSOVÁ, Vlasta. *Úvod do penologie*. 1. vyd. Praha: Sociálně-právní institut, 1997. s. 12

²⁴ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6. s. 25

²⁵ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5. s. 16

odsouzení z řad šlechty byli ve vězení domácím. V těchto všech typech vězení chybělo vždy výchovné působení na vězně.

Trest odnětí svobody, v takovém pojetí jako dnes se datuje k přelomu 15. a 16. století. První věznice tohoto typu vznikla na zámku Brindewel v Anglii v roce 1553. Ve velkých městech docházelo k nárůstu kriminality. Nejčastěji věznice vznikali v opuštěných objektech hradů, klášterů apod.

Nejvíce vyvinutou evropskou zemí v oblasti vězeňství v 16. století bylo Nizozemí, které vybudovalo speciální ústavy pro delikventy, žebráky a tuláky. Vězni zde byli hlídání armádou a vězni se nijak nerozřazovali. Trest vykonávali společně ženy, muži a mladiství.²⁶

Na přelomu 16. a 17. století se staly novým druhem trestu pracovní. Koncem 18. století se převážně využívá trest odnětí svobody. Věznice začínají být placeny z veřejných prostředků. V Anglii se začíná se separací jednotlivých skupin vězňů.

Koncem 18. století vznikají z důvodu humanizace vězeňství různé vězeňské systémy, jak vězně převychovat. Snahy o humanizaci vězeňství přichází ze Spojených států amerických. Jedná se o systém, který byl prosazován v New Yorku, vězni mezi sebou nesměli mluvit, nesměl zde být ani žádný oční kontakt. Tento systém byl poprvé vyzkoušen ve věznici v Auburn a proto se nazývá auburnský systém. Druhý systém se nazývá Pensylvánský a je založen na separaci vězňů na samovazby. Ve Spojených státech se nejvíce rozšířil auburnský systém. Jednotlivé prvky těchto systémů se postupně dostávaly i do Evropy. Od druhé poloviny 19. století se zlepšují podmínky vězňů a dochází k rozvolňování pravidel těchto systémů. Vězeňství se začíná profesionalizovat a vznikají školy pro vězeňský personál.

Koncem 19. století se začínají využívat i alternativní druhy trestů, v anglosaských zemích se zavádí probace v podobě dohledu nad odsouzeným po zkušební dobu. V roce 1919 je na území Čech, Moravy a Slezska trest odnětí svobody nejčastější ukládanou formou. Po druhé světové válce dochází k uplatňování zásady subsidiarity, uvěznění je až krajní možnost trestání.

V roce 1955 OSN přijala Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni a v roce 1973 Rada Evropy přijala Evropská vězeňská pravidla. Na počátku 90. let tzv. Woolfova zpráva zdůrazňovala, že odsouzení by se z vězení

---

²⁶ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6. s. 26

neměli vracet s tím, že se k nim ve věznici chovali neférově. Začíná se proto klást důraz na přiměřenost trestů.²⁷

2.2 Vývoj vězeňství v Česku

Počátky vývoje vězeňství se datují od 10. století. Na trestání bylo nahlíženo jako na odplatu, izolaci či mstu.²⁸

Dle Mařádka můžeme rozdělit periodizaci dějin českého vězeňství na:

- „*období krutého zacházení s vězni (994-1774)*
- *zákaz mučení (1775-1847)*
- *utváření systému (1848-1917)*
- *moderní základy (1918-1945)*
- *rasová msta (1939-1945)*
- *třídní msta (1946-1964)*
- *rozvíjení odbornosti (1965-1980)*
- *úpadek odbornosti (1981-1989).*“²⁹

Nejdříve se uplatňovalo právo obyčejové a trest smrti. Dále byl také užíván institut psance či ordály (boží soudy). Stát v době předhusitské přebírá zodpovědnost za postih některých deliktů. Ve 13. století je budován systém župních hradů, ve kterých jsou zřizovány prostory k uvěznění osob. V polovině 16. století se častěji uplatňuje trest uvěznění. V období stavovské monarchie se užívá i tělesných trestů, trestů odnětí svobody i nucených prací.

Trest nucených prací se nejvíce rozšířil v 17. a 18. století. Dále byly tresty majetkové (pokuty, konfiskace) a tresty zneuct'ující (praníř, cejchování, prohlášení za psance). V období osvícení je významný Tereziánský zákoník z roku 1768. Marie Terezie se nechala ovlivnit svým rádcem Josefem Sonnenfelsem, který vydal v roce 1775 významný spis „O odstranění mučení“. Po Tereziánském zákoníku Josef II. vydal v roce 1787 Všeobecný zákoník o zločinech a trestech. Nastoupil tak nový směr humanizace vězeňství.

Od roku 1804 se delikty dělily na přestupky a zločiny. Zločiny se trestaly buď smrtí nebo žalářem. Pachatelům přestupků se ukládala peněžitá pokuta,

---

²⁷ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0. s. 10-12

²⁸ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5. s. 19

²⁹ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta 2005, s. 28-29

propadnutí zboží nebo vězení, ztráta práv, vypovězení z jistého místa, města či celé země.

Pro období Rakouska-Uherska je typická diferenciací vězňů. Působení na odsouzené spočívalo v povinném navštěvování bohoslužeb a pro negramotné byla povinná i školní docházka.

Po roce 1918 byl převzat vězeňský i justiční model Rakouska-Uherska. Následně se zdokonalovala legislativní úprava vězeňství. Více se zmírňovaly podmínky výkonu trestu a byly zde snahy o nápravu a převýchovu odsouzených. Pozornost se věnovala i postpenitenciární péči. Ve vězení působili učitelé, duchovní, lékaři i některé církevní řády. Také se využíval pracovní potenciál odsouzených, zejména se jednalo o těžké práce v zemědělství. Těžkou práci kompenzoval volnější režim ve věznicích, lepší ubytování a větší stravovací normy.

Tento humanizační vývoj byl zpomalen druhou světovou válkou. V roce 1946 bylo v Československu 7 trestních ústavů, 34 krajských soudních věznic, 370 okresních soudních věznic a 2 polepšovny, které spravovalo ministerstvo spravedlnosti. Trest si mohli odsouzení vykonat ve vězení (za přečiny a přestupky) nebo v žaláři (výkon v trestních ústavech ve společné vazbě nebo samovazbě).

V letech 1946 až 1964 byli vězni pojímáni jako třídní nepřátelé nebo jako levná pracovní síla a byli využíváni k těžební a stavební práci i v těžkém průmyslu.

V 50. letech jsou věznice rozděleny do šesti stupňů odlišných mírou střežení. Vězeňství v této době mělo zajistit izolaci odpůrců totalitního režimu a prostřednictvím těžké práce je převychovat.

V dubnu roku 1953 dochází ke kategorizaci vězňů. Pro tuto dobu je také typické stíhání osob z politických důvodů.

V 60. letech jsou položeny základy systému, kdy je trest ve věznicích vykonáván v rámci třech nápravných skupinách. Avšak stále mělo vězeňství oproti demokratickým státům v zahraničí velmi nízkou úroveň.

Dne 1. 12. 1966 vnikl Ústav pro výzkum metod nápravně výchovné činnosti a následně byl přejmenován na Výzkumný ústav penologický Sboru nápravné výchovy ČSR. V roce 1960 jím byla vydána Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni. V roce 1980 byl však pod záminkou neefektivnosti z normalizačních opatření uzavřen.

Po roce 1989 dochází ve společnosti, ale i v oblasti vězeňství k mnoha změnám. Změny se promítají v oblasti legislativy upravující výkon trestu ale i v personálním obsazení věznic. Vzniká i nový typ ústavů, zabezpečovací detence. Období je charakteristické amnestiemi prezidenta republiky a vytvořením koncepcí vězeňství. Amnestie je úplné nebo částečné prominutí trestu a současně zahlazení odsouzení pro trestný čin. Od roku 1989 jich proběhlo několik. Amnestie mohou být vnímány jak pozitivně, tak negativně. Pozitivním hlediskem je snížení náporu na věznice a dochází tak k finančním úsporám. Negativum je obava veřejnosti, že amnestie zásadním způsobem zvýší kriminalitu a že se určitý počet odsouzených znovu dopustí trestné činnosti.

K zásadním změnám došlo i ve vnější diferenciaci věznic. Od 1. 1. 1994 se věznice dělily na věznici s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou. V roce 2017 došlo ke změně a věznice byly následně děleny pouze do dvou skupin, a to na věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Věznice s ostrahou se následně dělí ještě na nízký, střední a vysoký stupeň zabezpečení, toto dělení platí dodnes.

Následně poté se Česká republika zařadila mezi většinu evropských států, kdy si o přeřazení odsouzených do jednotlivých stupňů rozhoduje sama Vězeňská služba ČR.

Pro systémy vězeňství je typické, že vždy reagují na aktuální situaci ve společnosti. Vězeňské systémy musí vždy hledat nejúčinnější prostředky, které budou působit na odsouzené, aby se dobře začlenili zpět do společnosti po výkonu trestu odnětí svobody.³⁰

2.3 Vývoj zaměstnávání vězňů v zahraničí

Ve světě došlo v posledních desetiletích k velkému zaplnění věznic. Databáze Mezinárodních vězeňského soudu (ICPR) popisuje vzorce a trendy v deseti zemích světa. Jedná se o USA, Brazílii, Anglii a Wales, Maďarsko, Nizozemsko, Indii, Thajsko, Keňu, Jižní Afriku a Austrálii. Všech deset zemí zaznamenalo negativní důsledky nadměrného využívání věznic. Závěrečná zpráva ICPR přichází s doporučeními pro dané země, jak tyto důsledky zmírnit. Pro věznice v různých zemích je těžké držet krok s rostoucími požadavky a nejsou schopné se tak rychle reformovat.

---

³⁰ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0.s. 13-20

Studie „*Effects of prison work programmes on the employability of ex-prisoners*“ propojuje informace z vězeňského systému a informace ze španělského sociálního systému. Díky tomu je možné sledovat zaměstnanost bývalých vězňů. Ze studie vyplynulo, že 43,6 % bývalých vězňů nalezlo práci po výkonu trestu odnětí svobody, ale jejich integrace na trh práce je složitá. Studie dále potvrzuje, že zaměstnávání odsouzených ve věznici má příznivý vliv na zaměstnanost bývalých vězňů. To vede i ke snižování recidivy.

Ze studie „*Prison's Dilemma: Do Education and Jobs Programmes Affect Recidivism?*“ z věznice v Ohio vyplývá, že efektivní práce a vzdělávací programy mohou pro vězeňství znamenat významné ekonomické úspory. Ve věznici v Ohio existují tyto tři programy: práce ve vězeňském průmyslu, vzdělávací programy a zaměstnávání přímo ve věznici. Ze studie vyplynulo, že pokud se odsouzení účastní všech třech programů zacházení významně se tím sníží recidiva.³¹

3 Typy věznic v ČR a jejich členění

3.1 Typy věznic v České republice

V ČR existují tři typy vězeňských zařízení. Jedná se o vazební věznice, věznice sloužící pro výkon trestu odnětí svobody a ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Nejmladšími institucemi jsou zabezpečovací detence, které vznikly k 1. 1. 2019.

Vedle základních typů vězeňských zařízení, rozlišujeme také věznice pro výkon trestu mladistvých delikventů, žen či matek s dětmi. V rámci jedné věznice mohou být zřízena i oddělení různých typů, jestliže tím nebude ohrožen účel výkonu vazby či výkonu trestu odnětí svobody.³²

Klasické vězení s ostatními dospělými vězni by mohlo mít na mladistvé devastační účinky, je pro ně lepší je separovat od dospělých odsouzených. Věznice pro mladistvé funguje ve Věznici Všehrady, kde mají mladiství pouze vyčleněné oddělení v klasické věznici pro dospělé odsouzené. Pro výkon trestního

---

³¹ WILDMANNOVÁ, Mirka a Vendula NOVÁČKOVÁ. Aktuální trendy v zaměstnávání vězňů. *Auspicia*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií o.p.s., 2018, roč. 15, 2/2018, s. 130–139. ISSN 1214-4967.

³² NEDOROST, Libor. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 184 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1114-9. s. 35

opatření pro mladistvé muže slouží Věznice Heřmanice a Věznice Pardubice. Mladistvé ženy svoje trestní opatření vykonávají ve Věznici Světlá nad Sázavou.

Programy zacházení mladistvých jsou nastaveny tak, aby zohledňovaly individuální rizika mladistvého i zde se pracuje s nástrojem SARPO. Ve všech těchto věznicích jsou zřízena školská zařízení, aby si během výkonu trestního opatření mohli odsouzení dodělat vzdělání a po skončení trestního opatření se začlenili zpátky do společnosti.³³

3.2 Vnější a vnitřní diferenciaci věznic

Diferenciací jednotlivých odsouzených se dá předcházet rizikovým situacím. Existuje mnoho kritérií, podle kterých můžeme dělit jednotlivé odsouzené. Jde zejména o vnější diferenciaci podle jednotlivých typů věznic, dle kritérií samotného odsouzeného (podle věku, pohlaví, zdravotního stavu, intelektu atd.), dále dle jejich možného začlenění do společnosti (podle nebezpečnosti pro společnost).

Vnější diferenciaci věznic je stanovena § 56 TZ. Jedná se o dělení věznic na typ věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Soud zpravidla zařadí do věznice s ostrahou pachatele, u kterého nejsou splněny podmínky pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou. Do věznice se zvýšenou ostrahou zařadí pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest, kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo kterému byl za zvlášť závažný zločin uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osm let nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl nebo se pokusil uprchnout z vazby, z výkonu trestu nebo z výkonu zabezpečovací detence.³⁴

Vnitřní diferenciaci je pouze u věznic s ostrahou. Ta se dělí na jednotlivá oddělení. Jedná se o oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Jednotlivá oddělení mohou být ještě dále dělena na oddíly (např. přijímací oddíl, nástupní oddíl, krizový oddíl, standardní oddíl, specializovaný oddíl pro odsouzené trvale pracovní nezařaditelné, výstupní oddíl atd.).³⁵

---

³³ NEDOROST, Libor. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 184 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1114-9. s. 199-202

³⁴ § 56, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

³⁵ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0. s. 41-43

4 Program zacházení a nástroj SARPO

4.1 Nástupní režim ve věznici

Přijímání do výkonu trestu odnětí svobody je upraven v hlavě druhé § 3 a následující ŘVTOS.

Při přijetí do věznice u odsouzeného probíhá osobní prohlídka, provedou se hygienická a protiepidemická opatření. Věznice následně informuje soud, orgán Policie ČR, popřípadě orgán sociálně právní ochrany dětí a koordinátora péče o společensky nepřizpůsobivé občany, a také Generální ředitelství vězeňské služby ČR.

Odsouzený je následně ubytován v nástupním oddělení, kde zpravidla nebývá déle než 2 týdny. Během tohoto pobytu se zpracovává návrh programu zacházení individualizovaný na každého odsouzeného. Jednotliví odborní pracovníci věznice provádějí rozhovory s odsouzenými a vypracovávají o nich komplexní zprávu SARPO. Odsouzený se musí seznámit se Zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, s Řádem výkonu trestu odnětí svobody a s vnitřním řádem kmenové věznice. Na konci pobytu v nástupním oddělení je odsouzený předvolán před komisí dané věznice, která je složena z ředitele věznice a dalších zaměstnanců věznice a je s ním prodiskutován navržený program zacházení. Poté přechází z nástupního oddělení na oddělení, kde bude vykonávat trest odnětí svobody.³⁶

4.2 SARPO a komplexní zpráva

SARPO (Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených) je prediktivní nástroj, který je určen k hodnocení rizik a kriminogenních potřeb. Tento nástroj byl zaveden dnem 1. 11. 2012 a nastavil nový způsob zpracování komplexní zprávy odsouzeného v nástupním oddíle věznice. SARPO je také nástrojem, který predikuje možnou pravděpodobnost, že odsouzený bude páchat další trestnou činnost v budoucnu. Z výstupů v komplexní zprávě a z vyhodnocení rizik je následně tvořen program zacházení.

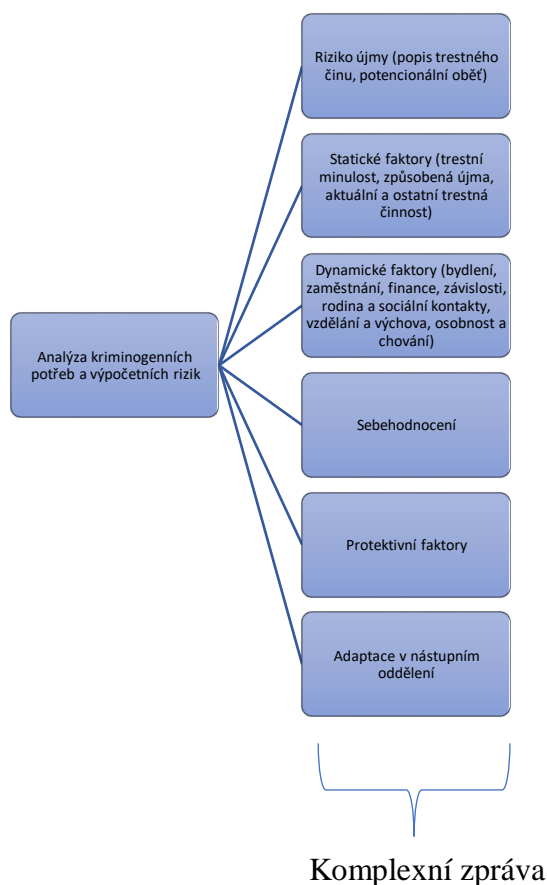
³⁶ MATOULEK, Josef a Helena SEJKOROVÁ. *Právní rádce odsouzeného*. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-89-9. s. 35-38

Hodnocení rizik je jedním z prvních úkolů věznic po nástupu odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody. Na zpracování komplexní zprávy se podílejí odborní pracovníci věznice.³⁷

S odsouzenými pracují odborní zaměstnanci, kterými jsou speciální pedagog, sociální pracovník, psycholog a vychovatel.³⁸ Každá věznice má také jednoho až dva koordinátory SARPO, kteří školí zaměstnance dané věznice pro administrativu, mentoring a vývoj SARPO.

Struktura nástroje SARPO se dělí na statistické, dynamické a protektivní faktory.

Obrázek č. 1 - Graf struktury nástroje SARPO

ZDROJ: DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích: deskriptivní studie*, 2018. s. 62

³⁷ DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích: deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7. s. 12–23, s. 60-64

³⁸ MALÁ, Drahomíra. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. ISBN 80-7323-062. s. 57

Statistické faktory jsou neměnné a jsou založené na údajích o charakteristice trestné činnosti a údajích o uložené sankci. Údaje o trestní minulosti a aktuální trestné činnosti slouží k predikci, zda odsouzený bude páchat trestnou činnost i po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Zdrojem informací o trestní minulosti je opis z evidence Rejstříku trestů.

Dále se hodnotí způsobená újma, zda se jedná o kriminální chování, které se považuje za specifickou trestnou činnost např. násilné povahy. Dalším statickým faktorem je aktuální trestná činnost, která se týká uložených trestů.

Hodnotí se i riziko újmy, které vyjadřuje míru pravděpodobnosti vzniku újmy v budoucnosti a identifikace případné potencionální oběti.

Dalšími prvky ve struktuře jsou dynamické nástroje, které postihují základní oblasti života a jsou otevřené ke změnám. Dá se na nich pracovat, aby nedocházelo k opakování trestné činnosti. Jedná se o těchto 7 faktorů: faktor bydlení, zaměstnání, finance, rodina a sociální kontakty, závislost, osobnost a chování, vzdělání a výchova. Každý z těchto faktorů má stejnou strukturu. Nejdříve se popíše stav, ve kterém se zaznamenají aktuální informace. Je možné je dále doplňovat a blíže specifikovat. Pro hodnocení aktuálního stavu je důležitá motivace odsouzeného, se kterou hodnotitel pracuje a je rozdělena do čtyřech úrovní. V první úrovni hodnotitel popíše, zda si je odsouzený vědom identifikovaných rizik, ve druhé se hodnotí náhled na souvislost mezi zjištěnými riziky a trestnou činností. Ve třetí se hodnotí zájem odsouzeného o řešení rizik. Ve čtvrté úrovni hodnotitel zaznamenává kroky, které směřují ke snížení rizik.

Blíže bych rozebrala dynamický faktor zaměstnávání, ve kterém se sleduje předchozí ekonomická aktivita odsouzeného, zda byl zaměstnán před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody, pokud zaměstnán nebyl, hodnotí se důvody nezaměstnanosti a jeho aktivita v tomto období. Dále se hodnotí jeho zdravotní stav ve vztahu k zaměstnání, kvalifikace, vzdělání. K popisu situace v oblasti zaměstnávání postačí délka 3 let před nástupem do výkonu trestu. Situaci hodnotitel zařadí do třech možných kategorií. První z nich je zaměstnání, kdy je osoba ekonomicky aktivní a vykonává povolání dle platných zákonů. Druhou kategorií je nedoložitelná pracovní činnost. Osoba práci sice vykonává, avšak se jedná o tzv. práci „na černo“, bez platného povolení či pracovní smlouvy. Poslední kategorií je, že osoba nevykonává žádnou legální ani nelegální pracovní činnost.

Hodnotitel dále zohledňuje, zda byl odsouzený veden v evidenci na Úřadu práce ČR, zdali mu byla přiznána invalidita dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění z důvodu jeho nepříznivého zdravotního stavu.

Dynamický faktor Zaměstnávání obsahuje několik rizik. Jedná se o nízkou kvalifikaci, o rizikový průběh předchozího zaměstnání a o dlouhodobou nezaměstnanost. Je-li odsouzený kontinuálně nezaměstnán více jak 6 měsíců, jde právě o dlouhodobou nezaměstnanost. Dalším rizikem je nezaměstnanost a zároveň neevidence na Úřadu práce ČR. Rizikem jsou i minimální pracovní zkušenosti.

Dynamický faktor Finance a Zaměstnání tvoří nejrizikovější sociální dynamický faktor. Nejtypičtějším rizikem v oblasti zaměstnávání je dlouhodobá nezaměstnanost před nástupem do výkonu trestu a velice malé pracovní návyky.

Po zhodnocení dynamických faktorů nastává automatické objektivní a subjektivní hodnocení a vypočte se objektivní hodnota rizika. Následný výstup obsahuje grafickou část vyhodnocení příslušných dynamických faktorů, výčet rizik a závažných skutečností a slovní hodnocení. Celkové riziko se také poté objeví v komplexní zprávě. Výsledná hodnota se převádí do čtyřstupňové škály rizika. To se dělí na nízké, střední, vysoké a velmi vysoké. Na konci se uvádí i doporučení konkrétního návrhu programového a režimového zacházení s odsouzeným ze strany hodnotitele.

Posledními faktory ve struktuře nástroje SARPO jsou protektivní faktory, které tlumí zjištěné riziko.

Následné sebehodnocení a sebereflexe odsouzeného je jedinou částí, kterou vyplňuje písemně sám odsouzený v podobě papírového dotazníku. Součástí tohoto nástroje je i chování a adaptace v nástupním oddíle, jak se odsouzený choval k zaměstnancům a ostatním odsouzeným, zda dodržoval normy výkonu trestu atd.

Všechny faktory jsou poté zaznamenány v komplexní zprávě, ta tvoří podklad pro zacházení s odsouzeným.³⁹

---

³⁹ DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích: deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7. s. 12–23, s. 60-64

4.3 Program zacházení

Program zacházení je významný prostředek, který má minimalizovat účinky uvěznění a zároveň vést k lepšímu zařazení do společnosti po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Program zacházení popisuje § 41 odst. 1 až 5 ZVTOS.⁴⁰

Program zacházení se zpracovává na základě komplexní zprávy SARPO, která je vytvořena již na konci nástupního oddělení. Zohledňuje se zde délka trestu, osobnostní rysy odsouzeného a příčiny trestné činnosti. Program zacházení odsouzenému určuje konkrétní činnosti, kterými se bude v průběhu výkonu trestu odnětí svobody zabývat. Součástí tohoto programu je i způsob jeho zaměstnávání, případně účast na pracovní terapii. Program zacházení se průběžně hodnotí a s tímto hodnocením je odsouzený vždy seznámen.⁴¹

Biedermanová uvádí: „Při standardním výkonu trestu je v rámci programu zacházení kladen důraz na pracovní aktivity odsouzených spolu s dalšími aktivitami speciálně výchovnými, vzdělávacími a zájmovými aktivitami. Vybrané kategorie odsouzených jsou zařazovány do speciálních programů, které probíhají zejména ve specializovaných odděleních.“⁴²

Program zacházení s odsouzeným se člení dle § 36 odst. 2 ŘVTOS na:

- „pracovní aktivity
- vzdělávací aktivity
- speciálně výchovné aktivity
- zájmové aktivity
- oblast utváření vnějších vztahů.“

Dle § 36 odst. 3 ŘVTOS se pracovními aktivitami programu zacházení rozumí:

- „zaměstnávání,
- práce potřebná k zajištění každodenního provozu věznice (§ 32 odst. 2 zákona),

---

⁴⁰ KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-706-3. s. 133-134

⁴¹ PILKNEROVÁ, Inka. *Manuál pro vězně, aneb, Vše, co potřebujete vědět o životě za mřížemi*. Praha: Powerprint, 2020. ISBN 978-80-7568-189-8. s. 37-39

⁴² BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8. s. 15

- *pracovní terapie, vedená zaměstnanci Vězeňské služby s potřebným odborným vzděláním.*⁴³

4.4 Druhy programů zacházení

Odsouzenému se určí i konkrétní druh programu zacházení podle vyhodnocení rizik, které vyplynou z komplexní zprávy SARPO. Jedná se o čtyři druhy programů zacházení. Program minimálního zacházení je určen pro vězně s nízkými riziky, kde se klade důraz na pracovní a zájmové aktivity. Program standardního zacházení je určen pro vězně se středními až vysokými riziky a zde se klade důraz na pracovní a vzdělávací aktivity. Program speciálního zacházení je určen pro vězně s vysokými až velmi vysokými riziky a zde probíhají aktivity speciálně výchovné a vzdělávací. Posledním programem je výstupní zacházení. Tento program slouží k přípravě na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a k lepšímu navrácení zpět do společnosti. Jsou zde vytvářeny příznivé podmínky pro soběstačný způsob života v souladu se zákonem.⁴⁴

4.5 Zahraníční exkurz, Slovenská republika – program zacházení a zařazování odsouzených do práce

Po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody je pedagogem sepsán program zacházení pro každého odsouzeného a zohlední se zde jeho individuální potřeby. Pokud odsouzený vykonává trest kratší než 9 měsíců jsou mu stanoveny krátkodobé cíle zacházení. Jedná se o různé aktivity, které mají směřovat k jeho rozvoji osobnosti. Program zacházení má působit na odsouzeného, podporovat jeho osobnostní vlastnosti, zvyšovat jeho kvalifikaci, zlepšovat jeho znalosti a dovednosti, aby se po výkonu trestu lépe zařadil do společnosti a vedl řádný život. K tomu slouží různé nástroje a metody: psychologické a pedagogické působení, sociální práce, vzdělávání, kulturní osvětová činnost, a především výkon práce.

Bližší bych rozebrala výkon práce a zařazování do práce ve Slovenské republice. Při zařazování odsouzeného do práce se přihlíží k jeho kvalifikaci, dovednostem a zdravotnímu stavu. Smluvní vztah vzniká zpravidla mezi ústavem a právnickou osobou, pro kterou se práce provádí. Smlouva nevzniká přímo mezi odsouzeným a zaměstnavatelem. Zaměstnat odsouzené může věznice i ve

⁴³ § 36 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 345/1999 Sb. vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁴⁴ Tamtéž, § 36a

vlastním provozu nebo ve zřízeném středisku, kde se provádí vlastní výroba nebo služby. Nejčastěji vlastní výroba slouží k uspokojování potřeb Sboru vězeňské a justiční stráže SR.

Je zakázáno, aby odsouzení pracovali s výbušninami, střelnými zbraněmi, střelivem a návykovými látkami.

Pokud odsouzení pracují u jiného subjektu mimo věznici, je povinností subjektu odsouzené zaškolit a zajistit jim i odpovídající přípravu týkající se ochrany zdraví a života při práci a proškolení je i v protipožární ochraně. Pokud jsou k dané práci potřeba i ochranné pracovní prostředky, svěří se odsouzeným, kteří mají povinnost je pro výkon práce vhodně užívat. Odsouzeným se poskytuje odměna za vykonanou práci, která byla smluvně dohodnuta mezi ústavem a mezi fyzickou či právnickou osobou. Ředitel ústavu může odsouzeným pracovní dobu zkrátit, ale jen tak, aby pracovali alespoň 5 hodin denně.

Pracovní doba se odvíjí od vykonané práce a počtu odpracovaných hodin. Výše odměny je stanovena vyhláškou ministerstva spravedlnosti. Hrubá pracovní mzda podléhá zákonným odvodům, zdanění, srážkám na výživné, na náklady výkonu trestu, pohledávky ústavu a pohledávky, které uplatňují jiné ústavy. Zůstatek se následně dělí dle § 45 zákona o výkonu trestu SR na osobní a na kapesné konto odsouzeného.

Pokud není odsouzený zařazen do práce, plní vzdělávací nebo jiné osvětové činnosti ve prospěch ústavu. Aktivita ve prospěch ústavu se provádějí bezplatně nejvýše 4 hodiny denně.⁴⁵

5 Koncepce vězeňství do roku 2025 a podpora vězeňství ze strany státu

5.1 Koncepce vězeňství do roku 2025

Koncepce obsahuje 162 stran seřazených do devíti kapitol. Hlavními cíli jsou ochrana bezpečnosti společnosti prostřednictvím úsilí o snížení recidivy kriminálního chování, umožnění skutečné reintegrace propuštěných vězňů do společnosti, stanovení hlavního akcentu v rámci výkonu trestu odnětí svobody do oblasti odborného zacházení, společná aktivita řady zúčastněných subjektů a naplnění smyslu, účelu a efektivnosti fungování českého vězeňství. Je zde

---

⁴⁵ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. Teoretik. ISBN 978-80-7502-408-4. s. 96-100

zohledněna jak předchozí koncepce do roku 2015, Evropská vězeňská pravidla a další legislativní dokumenty.⁴⁶

Koncepce si klade za cíl podrobně popsat problémy vězeňství. Dále jsou zde formulovány akční plány, strategie a nástroje k dosažení zlepšení. Je zde formulováno 13 hlavních cílů, které vychází z tzv. Woolfovy zprávy z roku 1991. Autorem zprávy je Harry Woolf, který byl pověřen vyšetřováním nepokojů v Anglické věznicí Strabgeways. Během těchto nepokojů utrpělo 147 příslušníků a 47 vězňů vážná zranění a dva lidé zemřeli. Woolf dospěl k závěru, že vězeňská služba ztratila schopnost zajistit pořádek. Woolfova doporučení následně vedly k reformě anglického vězeňského systému.⁴⁷

Výstupem devíti kapitol se staly specifické cíle a nástroje a jak těchto cílů dosáhnout. Jedná se o zaměstnávání vězňů, zdravotnictví ve věznicích, programy zacházení a SARPO, legislativní změny v oblasti vězeňství, řešení problematiky drog a ostatních návykových látek, financování vězeňství, resocializace propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a následnou péči a bezpečnost ve věznicích.

Blíže bych rozebrala první kapitolu, která se týká zaměstnávání vězňů. Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody je zakotveno v § 28 ZVTOS, který stanoví: „*Odsouzený je ve výkonu trestu povinen ... pracovat, pokud je mu přidělena práce a není uznán dočasně práce neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilým k výkonu práce...*“

Ustanovení § 29 odst. 1 ZVTOS stanoví: „*Odsouzený, který byl zařazen do práce, je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý.*“⁴⁸

Zaměstnání pro odsouzeného představuje jeden ze základních faktorů, který pomáhá k jeho resocializaci a snižuje se tím riziko opětovného páchání trestné činnosti. Odsouzeným práce pomáhá osvojit si pracovní návyky, které před nástupem do výkonu trestu častokrát neznali. Pro odsouzené je to i možnost zlepšit si finanční situaci a splácet dluhy, případné exekuce, aby se tyto závazky ještě více nenavyšovaly.

---

⁴⁶ VS ČR. 2015. Koncepce vězeňství do roku 2025. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>, s. 161

⁴⁷ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0. s. 21

⁴⁸ § 28 a 29, zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

V této kapitole jsou popsány dva hlavní strategické cíle, kterých chce koncepce v oblasti zaměstnávání dosáhnout. Jedná se o zvýšení skutečné zaměstnanosti osob ve výkonu trestu a podporu zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody.

Koncepce se věnuje i současnému stavu zaměstnávání osob, která popisuje celou řadu problémů při zaměstnávání odsouzených. Mezi ně patří zaměstnávání odsouzených na nestřežených pracovištích mimo věznici a na pracovištích s volným pohybem. Je zde velká obava z útěku vězňů a také nedostatek personálu, který by zajistil dopravu na jednotlivá pracoviště. Dalším problémem je špatný stav výrobních hal a skladovacích prostor, kde by mohla vzniknout další pracovní místa a nízká kvalifikace vězňů v návaznosti na požadavky trhu práce.

Pro zlepšení situace došlo ke změnám v oblasti lepší koordinace Ministerstva spravedlnosti ČR a Vězeňské služby ČR ve vztahu k jednání s potencionálními zaměstnavateli. Dále byla zřízena pozice koordinátora zaměstnávání odsouzených na Generálním ředitelství vězeňské služby ČR. Došlo také k zavedení tzv. karet věznice. V této kartě si mohou potencionální zájemci z řad zaměstnavatelů najít informace: kolik případných zaměstnanců je daná věznice schopna nabídnout, je zde kontakt na osobu, která zajišťuje zaměstnávání v dané věznici. Obsahuje i reference od stávajících či minulých zaměstnavatelů a odběratelů.

Obrázek č. 2 – Karta Věznice Jiřice (prosinec 2022)

KARTA VĚZNICE

Název a adresa věznice	Jiřice (V) ul. Ruská 404, 289 22 Lysá nad Labem					
Kontaktní osoba : jméno	Ing. Ivo Krejčí	telefon:	325 558 280-281	e-mail:	ikrejci@vez.jir.justice.cz	
Potenciál v zaměstnávání	653	aktuálně zaměstnáno u jiných subjektů	5	volný potenciál	324	
		aktuálně zaměstnáno ve vnitřním provozu	104	mimo věznice	167	
		aktuálně zaměstnáno u provozovny SHC	220	s ostrahou ve věznici	0	
					157	
Zajišťované profese nebo typy výroby (profese/výroba a disponibilní počet)	pomocné práce truhlář - výroba nábytku					
Reference na stávající či minulé odběratele	Výroba nábytku pro organizační složky státu i pro firmy. Reference kladné.					
Výrobní prostory ve věznici	počet hal	2	rozloha	592 m ²	disponibilní prostor	0 m ²
Poznámky k vybavení výrobních prostor (možnosti využití)	Výrobní prostory ve střežené části věznice obsazeny.					
Vhodné pozemky pro výstavbu hal	uvnitř věznice	Ne	mimo věznici	Ano	plocha	1 200 m ²
Poznámky k volným pozemkům	Předběžný investiční záměr výstavba nové ubytovny pro zaměstnance věznice, rekonstrukce ubytovny zaměstnanců a změna dispozičního využití na ubytovnu odsouzených.					

ZDROJ: Vězeňská služba ČR, Věznice Jiřice, Zaměstnávání odsouzených, Karta Věznice Jiřice (prosinec 2022)

V dalším bodě je rozebrán seznam cílů a nástrojů, kterými by mohlo dojít ke zlepšení současného stavu. Jedná se například o zajištění dostatečné kapacity pro zaměstnávání vězňů, provázání vzdělání a zaměstnávání odsouzených, podpora vlastní činnosti věznic v rámci provozoven Střediska hospodářské činnosti Vězeňské služby ČR, navýšení personálu potřebného k zajištění dohledu nad pracovní činností odsouzených a k jejich přepravě do a ze zaměstnání, změna přístupu na všech úrovních k pracovnímu zařazování odsouzených na pracoviště mimo věznice a zvýšení možnosti zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody.

U jednotlivých cílů bych vždy vybrala několik nástrojů, kterými by mohlo dle Koncepce vězeňství do roku 2025, dojít ke zlepšení současného stavu.

Nástroji pro zajištění dostatečné kapacity pracovních míst jsou výstavba nových výrobních hal v areálu věznic, komunikace se zaměstnavateli a jejich svazy, pokračování v projektu „Karty věznice“, využití pracovní síly odsouzených pro obce a pro neziskové organizace, koordinace Ministerstva práce a sociálních věcí s úřady práce, zajištění pracovních míst k údržbě objektů majetku státu, možnost zřízení chráněných pracovních míst pro odsouzené se zdravotním

postižením, upravení zákonného pojištění odpovědnosti při vzniku pracovního úrazu osob ve výkonu trestu odnětí svobody, dodávání produktů státním institucím.

Dalším cílem je provázání vzdělání a zaměstnávání. Nástroji ke zlepšení jsou rekvalifikační kurzy a přizpůsobování vzdělávacích programů potřebám trhu. Ke zlepšení v oblasti podpory činnosti věznic v rámci provozoven Střediska hospodářské činnosti Vězeňské služby ČR by mohlo dojít pomocí znovuzavedení hospodářské činnosti a chovu hospodářských zvířat, podporou projektů jako je např. vlastní pekárna, restaurace, výroba dárkových předmětů, chov včelstev přímo ve věznicích. S nedostatečným personálním zajištěním chodu věznice by mohl pomoci elektronický monitoring.

Ke zvýšení možnosti zaměstnávat odsouzené i po propuštění z výkonu trestu, které je často problematické z důvodu záznamu v trestním rejstříku, by mohlo pomoci posílení kapacity specializovaných pracovníků krajských úřadů práce, kteří se zabývají osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody a dále realizovat účinná opatření směřující k minimalizaci zneužití záznamu v Rejstříku trestů jako překážky při získání zaměstnání.⁴⁹

5.2 Podpora vězeňství ze strany státu – financování vězeňství

Nepodmíněný výkon trestu odnětí svobody je prostředkem *ultima ratio* avšak je hojněji využíván. Tento druh trestu je také finančně nejnákladnější. Aby mohl být účel trestu odnětí svobody naplňován, musí být vynaloženy značné finanční prostředky např. na vhodné koncipování oddělení ve věznicích, specializována oddělení, zaměstnávání odsouzených, jejich vzdělávání, zájmovou, osvětovou a poradenskou činnost.

Oblast českého vězeňství je financována ze státního rozpočtu, kapitola Ministerstva spravedlnosti ČR. Dále ze strukturálních fondů Evropské unie či Norských a dalších fondů. Některé věznice mohou použít zisk plynoucí z vlastní hospodářské činnosti Vězeňské služby ČR na svůj provoz.

Strategickými cíli Koncepce vězeňství do roku 2025 je zajistit dostatečné zdroje financování rozvoje vězeňství, efektivně čerpat finanční prostředky

---

⁴⁹ VS ČR. 2015. Koncepce vězeňství do roku 2025. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>, s. 1-20

Evropské unie, Norských a dalších fondů. A dále podporovat vznik či rozšiřování provozoven Středisek hospodářské činnosti ve věznicích.

V současné době nejsou Střediska hospodářské činnosti v každé věznici. Důvodem je špatný stav budov a prostor, ve kterých by mohla vznikat. Vězeňská služba ČR sice disponuje velkým množstvím movitého i nemovitého majetku, ale jejich údržba a provoz jsou velice finančně náročné.

Některé státy, aby snížily náklady na výkon trestu, umožňují vstup soukromého kapitálu. V těchto státech se do financování zapojují soukromé subjekty. Existují různé modely možnosti vstupu soukromého kapitálu. Ve Velké Británii fungují tzv. soukromé věznice, kde je většina činností zajišťována soukromým sektorem. Ve Francii se soukromé subjekty zaměřují na výstavbu a správu věznic, ale vrchnostenskou činnost vykonává stát. V USA je celé fungování řady věznic svěřeno soukromým subjektům.

V ČR není zatím do budoucna plánována výstavba zcela soukromé věznice. Za dobrý projekt lze považovat vznik oddělení pro odsouzené ženy v Praze Řepích ve zrekonstruovaném Domově sv. Karla Boromejského, kde dochází ke spolupráci Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského a Vězeňské služby ČR. Zde došlo v roce 1996 ke vzniku oddělení pro výkon trestu odsouzených žen. Odsouzené ženy zde pomáhají v činnostech v Domově, kde poskytují dlouhodobě nemocným starým lidem ošetrovatelské a sociální služby.⁵⁰ Odsouzené ženy jsou do Domova vybírány na základě psychologických testů a zohledňuje se i osobnost odsouzené. Domov jim poskytuje takové činnosti, aby mohly plnit program zacházení. Jedná se o pracovní činnost, vzdělávání, výchovné a zájmové aktivity a též kulturní vyžití. Setkávají se v rámci pomoci nemocným seniorům s reálným životem a mohou přemýšlet nad svým dosavadním životem a nad určitou změnou svých postojů. Po výstupu z výkonu trestu se mohou uplatnit jako pečovatelky v sociálních službách a uplatnit své dovednosti, které se v rámci Domova naučily.⁵¹

Koncepce vězeňství do roku 2025 obsahuje seznam cílů, které by mohli zlepšit účelné financování vězeňství a též podmínky vězňů. Prvním z nich je zajistit financování rozvoje ubytovacích kapacit pro vězněné osoby a chovance.

---

⁵⁰ VS ČR. 2015. Koncepce vězeňství do roku 2025. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>, s. 135-144

⁵¹ Odsouzené ženy v Domově. [online]. 2022. [cit. 2022-02-10] Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php/odsouzene-zeny/projekt-odsouzene-zeny>

Dále snižovat provozní a mandatorní výdaje, získat dostatečné finanční prostředky pro oblast bezpečnosti – zajistit potřebné investice do dalšího vybavení. Podpořit i investice do oblasti IT. Využívat různé programy strukturálních fondů EU, Norských programů. Maximálně využívat možnosti v oblasti zadávání veřejných zakázek a zvýšit příjem z provozoven Střediska hospodářské činnosti. Zdroj ze SHČ lze poté využít k rozvoji věznice. Hlavním cílem by ale nemělo být dosažení zisku, nýbrž soběstačnost věznice a zaměstnávání odsouzených

Nástroji k dosažení vytyčených cílů je provádění každoročních predikcí nárůstů počtu vězňů. Při budování nových ubytovacích prostor vždy zohlednit nezbytnost vytvořit i další navazující prostory sloužící k zaměstnávání odsouzených. Zavádět controllingové nástroje ve vězeňství, např. podporovat videokonference ve věznicích a vazebních věznicích. Maximálně využívat možnosti v oblasti veřejných zakázek a podporovat jejich odpovědné zadávání, na kterém by se podíleli přímo odsouzení.⁵²

6 Právní úprava zaměstnávání odsouzených

6.1 Zaměstnávání odsouzených a zařazení do práce

Odsouzení mají ze zákona povinnost pracovat dle § 28 ZVTOS, výjimku tvoří osoby trvale pracovně nezařaditelné dle § 69 ZVTOS. Jedná se o osoby starší 65 let, o osoby, které jsou uznány invalidními ve třetím stupni, a dále pokud to neumožňuje jejich zdravotní stav.

Ustanovení § 41 odst. 2 ŘVTOS doplňuje § 69 ZVTOS o další skupinu odsouzených, na kterou se nevztahuje povinnost pracovat. Jedná se o osoby, které jsou dočasně práce neschopné a osoby, u kterých z povahy překážky vyplývá, že je jejich pracovní povinnost vyloučena.⁵³

Odsouzený je zařazen do práce rozhodnutím ředitele věznice, přihlédne se k jeho zdravotnímu stavu, k jeho odborným znalostem a dovednostem a k jeho zdravotní způsobilosti.

Věznice musí zajistit i odměňování odsouzených za práci a vytvářet podmínky, aby si odsouzený mohl zvyšovat svoji kvalifikaci a rozšiřovat

---

⁵² VS ČR. 2015. Koncepce vězeňství do roku 2025. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>, s. 145-151

⁵³ § 41 odst. 2, vyhlášky č. 345/1999 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

informovanost. Přihlédne se k doporučením odborných zaměstnanců věznice, ke znalostem odsouzeného, k zákazu odsouzeného určitou činnost vykonávat a také k dopadu na pořádek a bezpečnost ve věznici.⁵⁴

Dle § 41 odst. 3 ŘVTOS, odsouzený, který je zařazen do práce a práci odmítne, hrozí mu kázeňský trest za závažné porušení povinnosti odsouzeného. To se však netýká odsouzených, kteří vzali svůj souhlas zpět se zařazením do práce u cizích subjektů dle § 30 odst. 4 ZVTOS, který stanoví že: „*k zaměstnávání odsouzeného u jiného subjektu, než věznice je třeba předchozího písemného souhlasu odsouzeného.*“⁵⁵

Odsouzený musí být před zařazením do práce seznámen se svými povinnostmi, s předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a protipožárními předpisy. Před zařazením do práce, pokud je to důvodné, se odsouzený podrobí lékařské prohlídce. Do práce je zařazen, pokud je k výkonu práce zdravotně způsobilý nebo je zdravotně způsobilý s výhradou. Odsouzený musí být zaškolen, rozsah zaškolení je stejný jako u ostatních pracovníků zaměstnavatele.⁵⁶

Dle § 45 ŘVTOS lze odsouzené, u kterých lze předpokládat, že toho nezneužijí, zařadit na nestřežené pracoviště. Odsouzeným s nízkým nebo středním stupněm zabezpečení věznice s ostrahou může ředitel věznice povolit volný pohyb mimo věznice v rámci plnění pracovních úkolů. Vždy se odsouzenému určí místo pracoviště a čas, ve kterém se má do zaměstnání dostavit.⁵⁷

6.2 Formy zaměstnávání odsouzených

Odsouzení mohou být zaměstnáni ve vnitřním provozu věznice např. úklidové práce, práce v kuchyni, kotelně, v údržbě, autodílně, ve skladech nebo v provozovnách Středisek hospodářské činnosti např. při zámečnických pracích, stavební činnosti, úklidových prací, montážních a komplementačních pracích atd. Odsouzené je také možné zaměstnávat ve vlastní výrobě věznice. Jedná se například o zaměstnání ve vlastní pekárně, v dřevovýrobě, kovovýrobě atd. Odsouzení mohou pracovat i u cizích subjektů mimo věznici např. likvidace odpadů, kompletace propagačních materiálů, kompletace elektro výrobků, balení

---

⁵⁴ § 29 odst. 2, zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

⁵⁵ Tamtéž, § 30 odst. 4

⁵⁶ § 44 vyhlášky č. 345/1999 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁵⁷ Tamtéž, § 45

výrobků, sklářská a bižuterní výroba, výroba palet, výroba nábytku, stavební práce, zámečnické práce, úklid veřejného prostranství, montážní práce a další.⁵⁸

7 Výhody a nevýhody zaměstnávání odsouzených

Výhodou pro zaměstnávání odsouzených ze strany zaměstnavatelů jsou nižší náklady, motivace pracovat, výkon práce v činnostech, kde je nedostatek standartních zaměstnanců a agenturních zaměstnanců a případné zaměstnání po výkonu trestu.⁵⁹

Výhodou pro zaměstnavatele je že, v případě pracovní neschopnosti zaměstnaného odsouzeného ho může zastoupit jiný odsouzený. Pokud zaměstnavatel nemá žádnou vhodnou práci nebo má práci pouze pro menší počet zaměstnanců, domluví se s osobou, která zajišťuje zaměstnávání odsouzených ve věznici, kolik má vězeňská služba daný den vypravit odsouzených do zaměstnání.⁶⁰

Výhodou také je, že odsouzení neztrácejí kontakt s reálným životem a mají podobný režim jako kdyby nebyli omezeni na svobodě. Mohou si častokrát osvojit pracovní návyky, které před nástupem do výkonu trestu neznali. Velkou výhodou je možnost získat za odvedenou práci finanční odměnu, ze které mohou hradit náklady na výkon trestu nebo své závazky či s částí odměny disponovat v rámci věznice.

Systém zaměstnávání přináší výhody i státu, jelikož zaměstnaní odsouzení hradí alespoň částečně náklady spojené s výkonem trestu.

Výhodou zaměstnávání odsouzených je, že se na odsouzené nevztahuje ustanovení zákoníku práce o minimální mzdě, za pracující vězně platí sociální a zdravotní pojištění Vězeňská služba ČR. Věznice dále hlídá provádění vstupních a periodických zdravotních prohlídek. Odsouzení nemají nárok na dovolenou a na odstupné.⁶¹

---

⁵⁸ Vězeňská služba ČR. Zaměstnávání vězňů. [online]. 2022. [cit. 2022-11-13] Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zamestnavani-odsouzenych>.

⁵⁹ Metodika pro prevenci trestní recidivy formou podpory zaměstnávání a profesního rozvoje osob se záznamem v evidenci Rejstříku trestů a osob ve výkonu trestu odnětí svobody v rámci veřejných zakázek. [online]. 2014. [cit. 2022-11-13] Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/zamestnavani-veznu/metodika-sovz.pdf>.

⁶⁰ Proč zaměstnávat odsouzené [online]. 2022. [cit. 2022-02-09] Dostupné z: <https://www.trestonline.cz/odborne-clanky/zamestnavani-veznu/>

⁶¹ WILDMANNOVÁ, Mírka a Vendula NOVÁČKOVÁ. Aktuální trendy v zaměstnávání vězňů. *Auspicia*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií o.p.s., 2018, roč. 15, 2/2018, s. 130–139. ISSN 1214-4967.

Nevýhodou je naopak menší kontrola nad odsouzenými, může častěji docházet k útěkům z pracoviště. Další nevýhodou je riziko pašování zakázaných předmětů do věznice i navazování vztahů s odsouzenými a civilními osobami na daném pracovišti.⁶²

8 Pracovní podmínky, pracovní doba a práce přesčas

8.1 Pracovní podmínky, pracovní doba a práce přesčas

Pracovní podmínky, pracovní doba a práce přesčas je upravena v § 32 ZVTOS.

Ustanovení § 32 ZVTOS odkazuje na zvláštní právní předpis, a to na zákoník práce. Práci přesčas lze konat jen výjimečně. Dle § 93 odst. 2 ZP: „*nařízená práce přesčas nesmí u zaměstnance činit více než 8 hodin v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce.*“ Zaměstnanec se však může dohodnout nad rámec rozsahu práce přesčas uvedený v odst. 2. Zaměstnanec s tím tedy musí souhlasit.

Dle § 78 odst. 1 písm. i) ZP: „*prací přesčas je práce konaná zaměstnancem na příkaz zaměstnavatele nebo s jeho souhlasem nad stanovenou týdenní pracovní dobu vyplývající z předem stanoveného rozvržení pracovní doby a konaná mimo rámec rozvrhu pracovních směn. U zaměstnanců s kratší pracovní dobou je prací přesčas práce přesahující stanovenou týdenní pracovní dobu; těmto zaměstnancům není možné práci přesčas nařídit. Práci přesčas není, napracovává-li zaměstnanec prací konanou nad stanovenou týdenní pracovní dobu pracovní volno, které mu zaměstnavatel poskytl na jeho žádost.*“⁶³

Pracovní doba je upravena v § 42 ŘVTOS dle kterého je: „*ředitel věznice oprávněn podle pracovněprávních předpisů rozvrhnout pracovní dobu odsouzených, popřípadě jim nařídit práci přesčas a je zejména oprávněn upravit pracovní dobu odsouzených tak, aby byla shodná s pracovní dobou pracovníků zaměstnavatele.*“⁶⁴

Do pracovní doby se nepočítá dle § 32 odst. 2 ZVTOS „*úklidová a další obdobná činnost potřebná k zajištění každodenního provozu věznice, kterou*

⁶² Proč zaměstnávat odsouzené [online]. 2022. [cit. 2022-02-09] Dostupné z: <https://www.trestonline.cz/odborne-clanky/zamestnavani-veznu/>

⁶³ § 78 odst. 1 písm. i), zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁶⁴ § 42 vyhlášky č. 345/1999 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁶⁴ § 238 až 247, zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

provádějí zpravidla všichni odsouzení, a pracovní terapie, pokud je součástí programu zacházení; tyto práce jsou odsouzení, pokud jsou k nim zdravotně způsobilí, povinni provádět bez nároku na pracovní odměnu a nesmějí být nařizeny na úkor doby nutné k odpočinku odsouzených. V době vycházek lze takové práce nařídit jen výjimečně, vyžaduje-li to mimořádná situace.“⁶⁵

8.2 Zákaz některých prací

Dle § 31 ZVTOS: *„je zakázáno školit a zařazovat odsouzené k výkonu prací s výbušninami. Jestliže odsouzený při práci přichází do styku s omamnými a psychotropními látkami nebo jedy anebo s jinými látkami, které mohou vyvolat zvýšené nebezpečí újmy na zdraví nebo škody na majetku, je třeba nad ním zajistit zvýšenou kontrolu. Zákaz některých prací pro odsouzené ženy a mladistvé je stanoven zvláštními právními předpisy.“⁶⁶*

Zákaz některých prací pro odsouzené ženy a mladistvé je stanoven zákoníkem práce a Úmluvou o noční práci mladistvých zaměstnaných v průmyslu vyhlášenou pod č. 460/1990 Sb. V zákoníku práce jsou tyto zákazy upraveny v ustanoveních § 238 až 247 zákoníku práce. Dle § 238 ZP je zakázáno odsouzené ženy zaměstnávat pracemi, které by mohly ohrozit jejich mateřství.

Dle § 239 ZP: *„koná-li těhotná zaměstnankyně práci, která je těhotným zaměstnankyním zakázána nebo která podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství, je zaměstnavatel povinen převést ji dočasně na práci, která je pro ni vhodná a při níž může dosahovat stejného výdělku jako na dosavadní práci. Požádá-li těhotná zaměstnankyně pracující v noci o zařazení na denní práci, je zaměstnavatel povinen její žádosti vyhovět.“*

Ustanovení § 243 ZP a následující se věnuje zaměstnávání odsouzených mladistvých. Dle § 244 smějí zaměstnavatelé zaměstnávat mladistvé zaměstnance pouze pracemi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji a poskytují jim při práci zvýšenou péči.⁶⁷

---

⁶⁵ § 32 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

⁶⁶ Tamtéž, § 31

⁶⁷ § 238 až 247, zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

9 Odměňování odsouzených

9.1 Odměňování odsouzených

ZVTOS stanoví v § 33: „že odsouzenému přísluší odměna podle vykonané práce. Vláda stanoví nařízením výši této odměny a podmínky pro její poskytování.“⁶⁸

Dle § 32 odst. 2 ZVTOS odsouzenému nepřísluší odměna, pokud vykonává činnost sloužící k zajištění každodenního provozu věznice. Tyto činnosti však nesmí být nařízeny na úkor doby odpočinku odsouzených.⁶⁹

Dle § 192 ZP: „odsouzenému (zaměstnanci), který byl uznán dočasně pracovní neschopným nebo kterému byla nařízena karanténa, přísluší v době 14 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény náhrada mzdy, pokud splňuje podmínky podle předpisů o nemocenském pojištění.“⁷⁰

Pracovní odměnu dle § 1 nařízení vlády č. 361/2017 Sb. o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody tvoří tyto složky: „základní složka odměny, odměna za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, příplatek za noční práci a příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí.“

Odměna je splatná pozadu za kalendářní měsíc, a to do konce následujícího kalendářního měsíce. Odměna se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.⁷¹

Odsouzený je dle nařízení § 2 zařazen do skupiny podle náročnosti vykonávané práce:

- „a) I. skupiny, jedná-li se o práci, pro jejíž výkon není potřebná odborná kvalifikace,
- b) II. skupiny, jedná-li se o práci, pro jejíž výkon je potřebné střední vzdělání s výučním listem nebo jiná odborná kvalifikace,
- c) III. skupiny, jedná-li se o práci, pro jejíž výkon je potřebné střední vzdělání s maturitní zkouškou, vyšší odborné vzdělání nebo vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu, nebo

⁶⁸ § 33 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

⁶⁹ Tamtéž, § 32 odst. 2

⁷⁰ § 192 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁷¹ § 1 odst. 1 a 2 nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody

d) IV. skupiny, jedná-li se o práci, pro jejíž výkon je potřebné vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu.⁷²

Základní složku odměny tvoří buď časová složka odměny nebo úkolová složka odměny. Výše odměny se poté liší, zda je práce hodnocena časově či podle úkolů.

Ustanovení § 3 nařízení uvádí procentní hodnocení výše odměny v závislosti na zařazení odsouzeného do určité skupiny.

„Časová složka odměny při stanovené týdenní pracovní době podle zákoníku práce činí za kalendářní měsíc

„a) v I. skupině částku ve výši 50 % minimální mzdy za měsíc,

b) ve II. skupině částku ve výši 70 % minimální mzdy za měsíc,

c) ve III. skupině částku ve výši 95 % minimální mzdy za měsíc a

d) ve IV. skupině částku ve výši 120 % minimální mzdy za měsíc.“

Odsouzenému s kratší pracovní dobou se tyto složky odměny úměrně zkracují. Časová složka může být věznicí zvýšena až o 50 % v kalendářním měsíci za vyšší pracovní výkon. Pokud je odsouzený zaměstnán u jiného subjektu je možné tuto časovou složku zvýšit na návrh daného subjektu.

Pokud odsouzený nepracuje v požadované kvalitě a množství a neplní své úkoly řádně, je možné časovou složku odměny snížit za příslušný kalendářní měsíc až o 50 %.⁷³

Úkolová složka odměny je upravena v § 4 nařízení. Stanovuje se podobně jako časová, je zde však malý rozdíl, protože zde vystupuje tzv. koeficient, který určuje průměrný počet hodin připadající na 1 měsíc v průměrném roce. § 4 odst. 2 nařízení stanoví, že: *„pokud odsouzený vykonává práci, pro kterou je stanovena norma spotřeby práce, je odměňován podle jejího plnění. Při 100 % plnění normy spotřeby práce činí úkolová složka odměny za hodinu:*

a) v I. skupině částku určenou podílem 50 % minimální mzdy za měsíc a koeficientu podle odstavce 3,

b) ve II. skupině částku určenou podílem 70 % minimální mzdy za měsíc a koeficientu podle odstavce 3,

---

⁷² § 2 nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody

⁷³ Tamtéž, § 3

c) ve III. skupině částku určenou podílem 95 % minimální mzdy za měsíc a koeficientu podle odstavce 3 a

d) ve IV. skupině částku určenou podílem 120 % minimální mzdy za měsíc a koeficientu podle odstavce 3.“

Hodnota koeficientu je pro jednosměnný provoz 173, 92, pro dvousměnný provoz 168,485 pro třísměnný a nepřetržitý provoz 163,05.

Úkolovou složku odměny může věznice za řízení určitého svěřeného úseku práce nebo osob zvýšit až o 50 %. Pokud je odsouzený zaměstnán u jiného subjektu, věznice mu úkolovou složku odměny může zvýšit na základě odůvodněného návrhu tohoto subjektu.⁷⁴

Odměna za práci přesčas odsouzenému odměňovanému časovou i úkolovou složkou odměny náleží ve výši 25 % časové či úkolové složky odměny za hodinu práce přesčas. Odsouzenému náleží odměna za práci přesčas ve výši 50 % časové či úkolové složky odměny, jedná-li se o práci konanou ve dnech nepřetržitého odpočinku.

Dále odsouzenému náleží příplatek za práci ve svátek, který činí 10 % základní hodinové odměny. Příplatek za noční práci ve výši 20 % základní hodinové odměny. A také příplatek za práci ve stíženém pracovním prostředí ve výši 200 až 700 Kč měsíčně při stanovené týdenní pracovní době podle zákoníku práce.⁷⁵

9.2 Srážky z odměny

Dle § 33 ZVTOS: „*se pracovní odměna odsouzeného pro účely srážek daní a pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti.*“⁷⁶

Ustanovení § 33 ZVTOS odkazuje na vyhlášku o srážkách z odměny odsouzených, která upravuje podrobně jednotlivé srážky.

Z odměny za vykonanou práci se srazí a vazební věznice nebo věznice odvede pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění a zálohu na daň z příjmu fyzických osob. Část odměny, která zůstane po těchto srážkách se označuje jako čistá odměna.

⁷⁴ § 4 nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody

⁷⁵ Tamtéž, § 5-8

⁷⁶ § 33 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Z čisté odměny provede věznice ještě tyto srážky:

- „a) k úhradě výživného pro děti, kterým je odsouzený povinen poskytovat výživu, včetně příspěvku na úhradu nákladů při péči o dítě v ústavní nebo ochranné výchově nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, ve kterém je dítě umístěno na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností (dále jen "výživné nezaopatřených dětí"),*
- b) k úhradě nákladů výkonu trestu a nákladů výkonu vazby, která mu předcházela,*
- c) na základě nařízeného výkonu rozhodnutí soudu nebo orgánu státní správy,*
- d) k úhradě jiných pohledávek vůči odsouzenému podle této vyhlášky. “*

Úhrn srážek nesmí dohromady překročit 72 % čisté odměny odsouzeného.⁷⁷ Část pracovní odměny odsouzeného, která zbývá po všech provedených srážkách se rozdělí na kapesné a úložné. Kapesným se rozumí částka, kterou může odsouzený použít podle vlastního uvážení např. na nákup ve vězeňské kantýně, úložným se rozumí zbývající část pracovní odměny, jehož smyslem je vytvořit finanční rezervu, kterou odsouzený může využít po propuštění z vězení a kterou věznice převede na účet odsouzeného.⁷⁸ Na kapesné se použije 17 % čisté odměny a na úložné se použije 11 % čisté odměny.⁷⁹

9.3 Povinnost hradit náklady výkonu trestu a další srážky z odměny

Dle § 35 odst. 1 ZVTOS je: *„odsouzený povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici. “*⁸⁰

Na srážky k úhradě nákladů výkonu trestu se použije 23 % čisté odměny, nejvýše však 1500 Kč za kalendářní měsíc. Na další srážky prováděné na základě nařízeného výkonu rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu státní správy se použije 12 % z čisté odměny. Na ostatní srážky se použijí 4 % z čisté odměny. Jedná se například o částky propadajících státu v důsledku vykonatelného rozhodnutí o uložení peněžitého trestu, jakož i náhrady uložené odsouzenému vykonatelným

⁷⁷ § 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odněti svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

⁷⁸ § 33 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odněti svobody

⁷⁹ § 6-7 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odněti svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

⁸⁰ § 35 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odněti svobody

rozhodnutím příslušných orgánů, přeplatků na dávkách nemocenského a důchodového pojištění, pokud je odsouzený povinen je vrátit na základě vykonatelného rozhodnutí podle právních předpisů o nemocenském a důchodovém pojištění atd.⁸¹

Pokud odsouzený pobírá důchod či výsluhový příspěvek použije se na srážky k úhradě nákladů výkonu trestu 40 % z důchodu nebo výsluhového příspěvku.

Pokud odsouzenému někdo z rodiny či jiná osoba posílá finanční prostředky do věznice a tyto prostředky jsou převedeny na jeho účet vedený věznicí, vyměří se úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 40 % ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc. Úhrada nákladů výkonu trestu z těchto peněz se nepředepíše, pokud by nedosáhla za kalendářní měsíc 100 Kč.

Odsouzenému, který odmítl pracovat nebo bez důvodu do práce nenastoupil, se vyměří úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 50 Kč za den.⁸²

Od povinnosti hrazení nákladů výkonu trestu je osvobozen odsouzený po dobu, po kterou

„a) nebyl nezaviněně zařazen do práce, pokud nebyl poživitelem důchodu nebo výsluhového příspěvku nebo neobdržel v kalendářním měsíci peníze na účet v úschově,

b) nedovršil osmnáctý rok věku,

c) mu byla poskytována lůžková zdravotní péče, s výjimkou případů uvedených v § 36 odst. 2,

d) byl zařazen do vzdělávacího nebo terapeutického programu s dobrou výukou nebo terapie nejméně 21 výukových hodin týdně,

e) trest dočasně nevykonával,

f) byl účasten na soudním jednání v postavení svědka nebo poškozeného.“⁸³

Odsouzený je dále povinen nahradit i další náklady spojené s výkonem trestu, jedná se například o náklady spojené s odesláním nepředaných věcí nebo balíčku, náklady na zdravotní služby, na regulační poplatky, na vyšetření ke zjištění, zda odsouzený užil návykovou látku atd.⁸⁴

---

⁸¹ § 3–5 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

⁸² Tamtéž, § 8

⁸³ § 35 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

⁸⁴ § 36 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

9.4 Náhrada škody při výkonu trestu odnětí svobody

Odpovědnost za škodu se řídí občanským zákoníkem a ZVTOS § 37 a násl. Dle § 38 odst. 1 ZVTOS: „*odsouzený odpovídá za škodu, kterou způsobil Vězeňské službě nebo jinému subjektu, u něhož byl zařazen do práce, zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s tím v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy vztahujícími se na zaměstnance v pracovním poměru.*“ Jiný subjekt projedná výši požadované náhrady s Vězeňskou službou ČR.⁸⁵

Ustanovení § 38 odkazuje na § 250 ZP, který uvádí, že: „*zaměstnanec je povinen nahradit zaměstnavateli škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.*“

Ustanovení § 250 odst. 2 uvádí, že pokud je škoda způsobena také porušením povinností ze strany zaměstnavatele, povinnost nahradit škodu se poměrně sníží.⁸⁶

Odsouzený může nejčastěji způsobit škodu Vězeňské službě ČR na majetku či věcech, které mu byly svěřeny po dobu výkonu trestu. Jedná se zejména o obuv, oděv, prádlo, hygienické potřeby, další textilní potřeby, jídelní misku, příbor atd. Pokud odsouzený zjistí ztrátu a ohlásí jí, tak za škodu neodpovídá. Pokud odsouzený způsobí z nedbalosti nebo úmyslně škodu na zařízení věznice, odpovídá za škodu způsobenou na tomto majetku. Následuje škodní řízení, o kterém se sepíše škodní protokol.

Úmyslné poškození majetku věznice může být i přestupkem proti majetku dle § 8 zákona č. 251/2016. Sb., zákona o některých přestupcích.⁸⁷

Pokud odsouzený způsobí zaviněným porušením povinností škodu na majetku státu, se kterým hospodaří Vězeňská služba ČR a výše škody nepřevyšuje 10 000 Kč, rozhodne o jejím uhrazení ředitel věznice. Odsouzený, se proti tomuto rozhodnutí může bránit do 3 dnů od oznámení a může podat stížnost, o které rozhoduje generální ředitel Vězeňské služby nebo jím pověřený zaměstnanec. Výkon rozhodnutí se provádí srážkami z pracovní odměny, peněz uložených ve věznici nebo příkázáním pohledávky.⁸⁸

---

⁸⁵ § 38 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

⁸⁶ § 250, zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁸⁷ MATOULEK, Josef a Helena SEJKOROVÁ. *Právní rádce odsouzeného*. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-89-9.s. 195

⁸⁸ § 39a zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Odpovědnost za škodu způsobenou odsouzenému při plnění pracovních úkolů je upravena v § 39 ZVTOS. § 39 odst. 1 uvádí, že: „za škodu způsobenou odsouzenému při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů odpovídá podle zvláštního zákona Vězeňská služba nebo jiný subjekt, u něhož je odsouzený zařazen do práce. Obdobně odpovídá odsouzenému Vězeňská služba nebo jiný subjekt, u něhož je odsouzený zařazen do práce, za škodu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, za škodu způsobenou na odložených věcech a při odvracení škody.“

Ustanovení § 39 v odst. 2 vymezuje negativně činnosti, které se nepovažují za plnění pracovních úkolů. Jedná se o práce při úklidu či jiné obdobné práce potřebné k zajištění běžného provozu věznice, dále denní forma studia a pracovní terapie.⁸⁹ § 39 odst. 1 odkazuje na § 265, 269, 270 a § 266 až 268 ZP a dále na § 365 až 393 ZP.

§ 265 ZP uvádí, že: „zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu, která mu vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností nebo úmyslným jednáním proti dobrým mravům. Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci též škodu, kterou mu způsobili porušením právních povinností v rámci plnění pracovních úkolů zaměstnavatele zaměstnanci jednajícím jeho jménem. Zaměstnavatel není povinen nahradit zaměstnanci škodu na dopravním prostředku, kterého použil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním bez jeho souhlasu, ani škodu, která vznikne na nářadí, zařízeních a předmětech zaměstnance potřebných pro výkon práce, které použil bez jeho souhlasu.“⁹⁰

Dle § 266 ZP je zaměstnavatel povinen nahradit zaměstnanci škodu, kterou utrpěl při odvracení hrozícího nebezpečí na životě nebo zdraví, jestliže škoda nevznikla úmyslným jednáním zaměstnance a zaměstnanec jednal přiměřeně k okolnostem.⁹¹

Dále je dle § 267 ZP zaměstnavatel povinen nahradit zaměstnanci škodu na věcech, které se obvykle nosí do práce a které si zaměstnanec odložil na místo k tomu určené při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Právo na náhradu se promlčí, pokud vznik škody zaměstnanec včas neohlásí, nejpozději do 15 dní, ode dne, kdy se o škodě dozvěděl.

---

⁸⁹ § 39 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

⁹⁰ § 265, zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁹¹ Tamtéž, § 266

Škodu na věcech, které zaměstnanec obvykle do práce nenosí a které zaměstnavatel nepřevzal do zvláštní úschovy, je zaměstnavatel zaměstnanci povinen nahradit do částky 10 000 Kč. Pokud se zjistí, že škodu na těchto věcech způsobil jiný zaměstnanec nebo došlo-li ke škodě na věci, kterou zaměstnavatel převzal do zvláštní úschovy, je zaměstnavatel povinen nahradit zaměstnanci škodu v plné výši.⁹²

Zaměstnavatel je také povinen dle § 269 a násl. ZP nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, pokud škoda vznikla při plnění pracovních povinností nebo v přímé souvislosti s ním. Zaměstnavatel je povinen také nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou nemocí z povolání, jestliže zaměstnanec naposledy před jejím zjištěním pracoval u zaměstnavatele za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen.⁹³

§ 270 ZP uvádí situace, za kterých se zaměstnavatel zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela, prokáže-li, že vznikla:

„a) tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní, nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo

b) v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě nebo nemajetkové újmě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody nebo nemajetkové újmy.“

„Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zčásti, prokáže-li, že vznikla

a) v důsledku skutečností uvedených v odstavci 1 písm. a) a b) a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody nebo nemajetkové újmy, nebo

b) proto, že si zaměstnanec počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ačkoliv neporušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně, přestože si musel vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomyšlné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce.“⁹⁴

⁹² § 267, zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁹³ Tamtéž, § 269

⁹⁴ Tamtéž, § 270

Jednotlivé druhy náhrad jsou obsaženy v § 271a až § 271j ZP.

Odsouzený má dále právo na náhradu škody na zdraví a věcné škody, která nevznikne jen při pracovní činnosti, ale i při výkonu trestu odnětí svobody. Vězeňská služba je povinna takovým škodám předcházet. Náhrada škody se však poměrně sníží, pokud na ní měl podíl sám odsouzený. Za škodu, kterou si odsouzený způsobil sám stát neodpovídá.⁹⁵

10 Trvale pracovně nezařaditelní a jejich edukace

10.1 Trvale pracovně nezařaditelní

Dle § 69 ZVTOS odsouzeným trvale pracovně nezařaditelným, je odsouzený, který:

„a) je starší 65 let, pokud sám nepožádá o zařazení do práce,

b) byl uznán invalidním ve třetím stupni, ledaže sám požádá o zařazení do práce a jeho pracovní schopnost takovéto zařazení připouští, nebo

c) jehož zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení.“⁹⁶

Jedná se o specifickou skupinu osob. Jde často o osoby se špatným fyzickým i duševním zdravím, s různými druhy postižení, imobilní a osoby v důchodovém věku.

Tato skupina odsouzených pobírá starobní a invalidní důchod dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Velice často tyto osoby kvůli jejich nízké kvalifikaci, malými zkušenostmi na trhu práce či nízkým stupněm vzdělání a opakujícími se pobyty ve výkonu trestu odnětí svobody pobírají nízkou penzi. Z důvodu nízké penze a nemožnosti pracovat velice často nemohou splácet svoje pohledávky.

Vyřizování důchodů (starobního, invalidního i pozůstalostního) mají na starosti sociální pracovníci. V praxi lékař doporučí sepsání žádosti o některý typ důchodu. Odsouzený musí splnit všechny náležitosti jako každý jiný občan.

Jedinou výjimkou je, že posouzení zdravotního stavu u invalidního důchodu neprovádí okresní správa sociálního zabezpečení v místě bydliště odsouzeného, ale okresní správa sociálního zabezpečení v místě, kde se trest odnětí svobody vykonává.

---

⁹⁵ MATOULEK, Josef a Helena SEJKOROVÁ. *Právní rádce odsouzeného*. Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-89-9.s. 198

⁹⁶ § 69 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Po doručení spisu odsouzeného OSSZ v místě výkonu trestu odnětí svobody je zdravotnímu oddělení věznice postoupen formulář – Posouzení zdravotního stavu, který vyplní ošetřující lékař a je odeslán zpět OSSZ. Následně vyzve posudkový lékař z OSSZ, aby se odsouzený dostavil k účasti na posudkovou lékařskou komisi. Odsouzený je následně seznámen s procentuálním hodnocení jeho zdravotního stavu ve vztahu k pracovní činnosti. Příslušná OSSZ zašle posudek o zdravotním stavu odsouzeného České správě sociálního zabezpečení, která rozhodne, zda má žadatel nárok na výplatu dávky invalidního důchodu či nikoliv. Pokud je mu invalidní důchod přiznán vyplácí se odsouzenému poštovní poukázkou nebo na bankovní účet vedený věznicí.⁹⁷

10.2 Možnosti edukace a reedukace trvale pracovní nezařaditelných

Tyto osoby spadají do kategorie osob se specifickými potřebami. Možnosti zacházení s nimi se řadí do oboru speciální pedagogiky. S těmito osobami pracuje speciální pedagog, jehož úkolem je plná resocializace osoby. Jelikož jsou převýchovné metody omezené z důvodu věku či špatného zdravotního stavu uplatňují se následující přístupy:

- a) *„pedagogický přístup – zahrnuje zejména vzdělávání a rekvalifikaci*
- b) *sociální přístup – zaměřuje se na rehabilitaci sociálních vazeb a vztahů s rodinou*
- c) *organizačně režimový přístup – orientován na základní dovednosti, hygienické návyky*
- d) *zdravotní přístup – důležitý zejména u specifických skupin, duševně nemocných a závislých na návykových látkách*
- e) *psychoterapeutický přístup – zahrnuje psychologické prostředky, psychoterapii, arteterapii, zooterapii a další*
- f) *ergoterapeutický – poukazuje na pozitivní působení práce a pracovní činnosti. „⁹⁸*

Práce s touto skupinou odsouzených je pro zaměstnance věznice velmi náročná z důvodu jejich špatného zdravotního stavu. Hlavním úkolem je

---

⁹⁷ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Edukace a reedukace trvale pracovní nezařaditelných v českých věznicích*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-632-2. s. 11-30

⁹⁸ Tamtéž, s. 45-46

vyplnit jejich volný čas, který mají z důvodu, že nemohou vykonávat pracovní činnosti a tím nemohou zcela plnit program zacházení. Principem je tedy nahrazení práce různými obdobnými činnostmi, aby se přispělo k jejich resocializaci. Z terapeutických aktivit se jedná o rukodělné práce, relaxační aktivity, ergoterapie (zaměřuje se na podporu zdraví a celkové pohody jedince prostřednictvím zaměstnávání), arteterapie (jedná se o tzv. léčbu výtvarným uměním) apod.

Tato skupina odsouzených se také může zařadit do vzdělávacích či terapeutických programů. Odsouzení jsou do těchto programů zařazeni na základě rozhodnutí ředitele věznice. Trvale pracovní nezařaditelní bývají často zapojeni do některých prací a úkonů k zajištění chodu věznice. Dále jsou odsouzení zapojeni do zájmových činností pořádaných zaměstnanci věznice.

U odsouzených trvale pracovní nezařaditelných se musí brát ohled na jejich zdravotní stav a v souvislosti s tím jim zajišťovat potřebnou zdravotní péči a upravit i program zacházení. Zdravotní péči zajišťuje zdravotní středisko ve věznici nebo vězeňské nemocnice případně nemocnice civilní.⁹⁹

---

⁹⁹ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Edukace a reedukace trvale pracovní nezařaditelných v českých věznicích*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-632-2. s. 64-65

11 Praktická část – Věznice Jiřice

11.1 Charakteristika Věznice Jiřice

Výzkum praktické části byl proveden ve Věznici Jiřice, která se nachází v okrese Nymburk nedaleko obce Jiřice. Kapacita věznice je 766 míst. Jedná se o věznici s ostrahou dělenou na nízký stupeň zabezpečení, střední stupeň zabezpečení a vysoký stupeň zabezpečení. V rámci vysokého stupně zabezpečení je zřízen oddíl specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování, oddíl bezdrogové zóny, krizový oddíl a uzavřený oddíl.

Věznice vznikla rekonstrukcí kasárenských objektů v bývalém vojenském prostoru. V rámci zaměstnávání odsouzených osob má Věznice Jiřice zřízenou provozovnu hospodářské činnosti, která je zaměřena na výrobu kancelářského nábytku a poskytování některých pomocných technických a provozních služeb s ročním obratem cca 27 mil. Kč. Dále v rámci vlastní výroby je ročně vyroben nábytek pro organizační jednotky v hodnotě cca 6 mil. Kč.

11.2 Projekt „Otevřená věznice Jiřice“

V roce 2016 bylo zahájeno jednání a byly provedeny nezbytné administrativní úkony týkající se vybudování pilotního projektu tzv. „Otevřené věznice“ s cílovou kapacitou 104 ubytovacích míst. Architektonická studie předpokládá vybudovat celkem 17 stavebních objektů s celkovou zastavěnou plochou cca 4.000 m². Jedná se o 13 ubytovacích objektů, jeden vstupní multifunkční objekt, jeden objekt pro provozní a technické zázemí a jeden objekt pro administrativu a odborné zacházení.¹⁰⁰

Pobyt v otevřené věznici se blíží podmínkám na svobodě, denní režim a povinnosti plní odsouzení bez speciálního dohledu. Cílem projektu je snazší přechod vězňů do běžného života a snížení recidivy. Kapacita jiřické věznice je 32 odsouzených, kteří jsou zařazeni na oddělení s nízkým stupněm zabezpečení. Dle údajů z dubna 2022 se 89 % odsouzených z otevřené věznice zapojilo do společnosti, zbylých 11 % se po propuštění dopustilo recidivy. Celková míra recidivy v České republice se pohybuje kolem 65 %. Z tohoto důvodu se jedná o velice úspěšný projekt.

---

¹⁰⁰ Základní informace Věznice Jiřice [online]. 2022. [cit. 2022-02-12] Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-jirice/sekce/zakladni-informace>

O zařazení odsouzených do programu otevřené věznice rozhoduje ředitel na návrh odborné komise. Všichni vězni v otevřené věznici chodí do zaměstnání většinou na pracoviště mimo věznici.¹⁰¹

Denní režim odsouzených zahrnuje práci v zaměstnání, povinnosti spojené s běžným chodem domácnosti, péči o zahradu, zvířata a efektivní trávení volného času. Práce odborných zaměstnanců je postavena spíše na poradenství a odborném vedení než na příkazech, a poskytuje tak odsouzeným prostor pro hledání vlastních řešení a vlastních rozhodnutí, což významně posiluje pocit vlastní odpovědnosti za své chování.

Jedinou podmínkou, kterou musí vězeň pro přeložení do otevřené věznice splňovat, je jeho zařazení do věznice s ostrahou v nízkém stupni zabezpečení. Vězeň by tady měl ideálně strávit zhruba 1,5 roku před svým propuštěním na svobodu, minimální doba je stanovena na šest měsíců.¹⁰²

Díky spolupráci se Školou pro výcvik vodících psů, s. r. o., otevřená věznice realizuje už třetí běh projektu Tlapka v dlani. Projekt spočívá v tom, že věznice dostane dvě štěňata, která jsou zde zhruba od šesti týdnů do jednoho roku, kdy odcházejí do školy pro výcvik vodících psů a poté pracovat k nevidomým. Jedná se o propojení dvou světů, světu nevidomých se světem odsouzených. Tento projekt je hodně populární v USA. Zjistilo se, že vodící psi socializovaní vězňenými vykazují mnohem lepší vlastnosti než vodící psi socializovaní pečovateli v civilním zařízení.

Každý odsouzený, který nadstandardně plní veškeré úkoly, povinnosti a aktivně se zapojuje do života, může ředitel věznice na návrh odborné komise schválit opuštění věznice za účelem návštěvy rodiny až na čtyřicet hodin, a to i dvakrát do měsíce. Za účelem posilování odpovědnosti odsouzených mohou navštívit lékaře, nakoupit si mimo areál věznice, dojet za potenciálním zaměstnavatelem a zkusit absolvovat přijímací pohovor, vše po důkladném posouzení a schválení ředitelem věznice. Do zaměstnání dojíždějí odsouzení mimo areál věznice, pracují v pekárně nebo na nočních směnách na poště. Za

---

¹⁰¹ JIŘICE, Věznice. Ministerstvo spravedlnosti chce další dvě otevřené věznice, Jiřice se osvědčily. In: *Advokátidenik.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/07/19/ministerstvo-spravedlnosti-chce-dalsi-otevrene-veznice-ve-velkych-prilepech-a-rapoticich/>

¹⁰² PASEKOVÁ, Eva. Otevřená věznice Jiřice, kde mají odsouzení volný režim, uspěla na evropské soutěži. In: *Ceska-justice.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/07/otevrena-veznice-jirice-kde-maji-odsouzeni-volny-rezim-uspela-na-evropske-soutezi/>

práci dostávají odměnu, z níž polovina jde na náklady výkonu trestu a druhá polovina se dělí na výživné, kapesné a úložné.

Provoz otevřené věznice není v porovnání se standartními věznicemi tolik nákladný. Každý rok otevřená věznice ušetří státu třicet dva a půl milionu korun českých. V otevřené věznici je stoprocentní zaměstnanost. Některé dosouzené se i v průběhu pobytu v otevřené věznici podaří oddlužit.¹⁰³

11.3 Zaměstnávání odsouzených ve standartní Věznici Jiřice

Zaměstnávání odsouzených je realizováno v několika liniích. Vězněné osoby se v rámci svého pracovního zařazení spolupodílí při údržbě věznice. Jedná se o zaměstnávání vězněných osob na tzv. pracovištích vnitřní režie mezi které jsou zahrnuty údržbářské a úklidové skupiny. Odsouzení rovněž pracují ve vězeňské kuchyni zabezpečující jak stravování vězněných osob, tak zaměstnanců. Zaměstnávání vězněných osob v rámci shora uvedených pracovišť je financováno z rozpočtu věznice.

Dále jsou odsouzení zaměstnáváni na pracovištích Střediska hospodářské činnosti věznice. Zde se vězněné osoby spolupodílí na plnění sjednaných smluvních vztahů, a to jak při vlastní výrobě a obchodní činnosti střediska (výroba nábytku, kantýna odsouzených) tak na výrobních programech spolupracujících podnikatelských subjektů. Středisko hospodářské činnosti věznice je ve své podstatě samostatnou ekonomickou jednotkou věznice jejímž cílem je tvořit kladný hospodářský výsledek. Zisk střediska hospodářské činnosti je z větší části využíván k rozvoji věznice anebo Vězeňské služby ČR jako takové (každé středisko hospodářské činnosti část zisku přeposílá GŘ VS ČR).

Jednotlivá pracoviště odsouzených jsou zřizována nejen přímo ve střežené části věznice anebo v její nestřežené části na tzv. pracovištích s volným pohybem uvnitř věznice anebo nestřežených pracovištích mimo věznici, ale i mimo věznici v areálech spolupracujících organizací na tzv. pracovištích s volným pohybem mimo věznici anebo nestřežených pracovištích. Před vznikem závazného smluvního vztahu je komisionálně posuzována vhodnost takového pracoviště. V rámci tohoto posouzení je především posuzována vhodnost práce pro odsouzené, dostupnost a dojezdová vzdálenost.

---

¹⁰³ LENKA ŠVÁBOVÁ, Žena a život. Máme tu i slušné vrahy, říká šéfka otevřené věznice. Učí je zaplnit volný čas. In: *Ona.iDNES.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vedouci-otevrene-veznice-jirice-prokopova-rozhovor.A211124_103421_ona-vztahy_cerv

Věznice vede účty odsouzeným zdarma, kam je jim poté ukládána odměna, která je rozdělena na úložné a na kapesné. Odměna je odsouzeným vyplácena za 1 hodinu odvedené práce. Prvotní informaci o možnosti zaměstnání má odsouzený od vychovatele.¹⁰⁴

11.4 Metoda výzkumu

Pro zpracování praktické části diplomové práce jsem použila jednu z kvantitativních metod, a to dotazníkové šetření. Dotazník použitý pro výzkum jsem koncipovala jako polostrukturovaný, nachází se zde jak standardizované otázky (pevně daný seznam otázek) tak i otázky otevřené.

11.5 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu pomocí dotazníkového šetření je zjistit formy zaměstnávání odsouzených, na jakých pracovních pozicích nejčastěji pracují a jestli by na této pozici chtěli pracovat i po výkonu trestu odnětí svobody. Určit jejich největší motivaci k práci. Zjistit, zdali byli zaměstnání i před nástupem do výkonu trestu. Lépe poznat proces zaměstnávání odsouzených a jak jsou spokojeni s výší jejich finanční odměny.

11.6 Stanovení hypotéz

Stanovila jsem následujících 7 hypotéz, které odpověďmi z dotazníků buď potvrdím či vyvrátím.

1. Hypotéza: Největší podíl odsouzených má výuční list bez maturity.
2. Hypotéza: Alespoň 40 % respondentů bylo před nástupem do věznice zaměstnáno.
3. Hypotéza: Od nástupu do výkonu trestu uplyne minimálně půl roku, než odsouzený začne chodit do zaměstnání.
4. Hypotéza: Odsouzení v průběhu výkonu trestu často mění pracovní pozice.
5. Hypotéza: Odsouzení jsou spíše spokojeni s výší finanční odměny.

---

¹⁰⁴ KREJČÍ, Ivo, vedoucího oddělení zaměstnávání odsouzených ve Věznici Jiřice [ústní sdělení]. Jiřice, 18. 8. 2022

6. Hypotéza: Odsouzení si nemuseli kvůli zaměstnání ve věznici dokončit či doplnit vzdělání.
7. Hypotéza: většina odsouzených by chtěla pracovat po skončení výkonu trestu odnětí svobody na stejné pozici jako pracuje ve věznici.

Dále je mým cílem zjistit, na kterých konkrétních pracovních pozicích odsouzení pracují, k tomu slouží otevřená otázka v dotazníku.

11.7 Průběh sběru dat a analýza dat

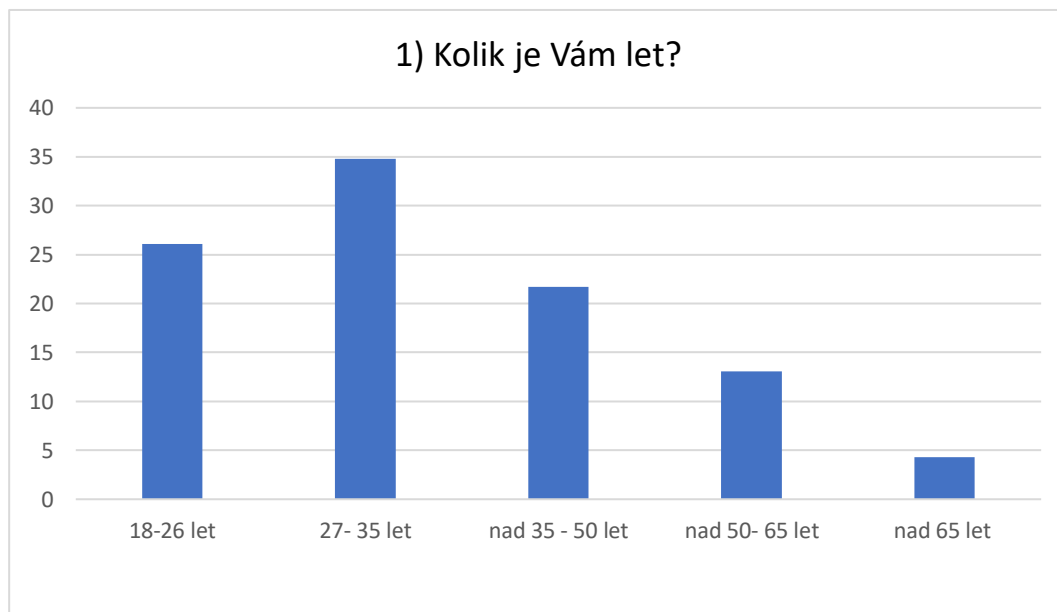
Metoda sběru dat proběhla pomocí mnou vytvořeného dotazníku (viz. Příloha č. 1), který obsahuje 13 otázek. Na otázky odpovídali odsouzení (muži) ze standardní Věznici Jiřice. Celkem se jednalo o vzorek 50 respondentů.

Věznici jsem navštívila v srpnu v roce 2022, kdy jsem se předem domluvila emailem s vedoucí oddělení výkonu trestu pro objekt Otevřené věznice a tiskovou mluvčí věznice PhDr. Mgr. Hanou Prokopovou, která mě následně odkázala na pana Ing. Bc. Iva Krejčího, vedoucího oddělení zaměstnávání vězňených osob. Pan Ing. Bc. Ivo Krejčí mi vysvětlil proces zaměstnávání odsouzených ve Věznici v Jiřicích a prošel se mnou vhodnost jednotlivých otázek dotazníku. Domluvili jsme se na termínu provedení dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření – sběr dat proběhl dne 5. prosince 2022 přímo v kmenové Věznici Jiřice. Respondentům (odsouzeným) jsem vysvětlila k čemu daný dotazník bude sloužit. Dotazník je uveden v příloze této práce. Všech 50 vyplněných dotazníků se mi vrátilo zpět. Čtyři dotazníky byly vyplněny pouze částečně či nečitelně, a proto jsem výzkum zpracovala ze 46 dotazníků.

Z jednotlivých dotazníků jsem zaznamenala všechny údaje od jednotlivých respondentů dle otázek, které sloužily jako podklad pro vytvoření sloupcových grafů. Následně jsem si začala potvrzovat či vyvracet mnou vytyčené hypotézy a zjišťovat odpovědi na stanovené cíle práce.

11.8 Vyhodnocení dat

Obrázek č. 3 – Otázka č. 1

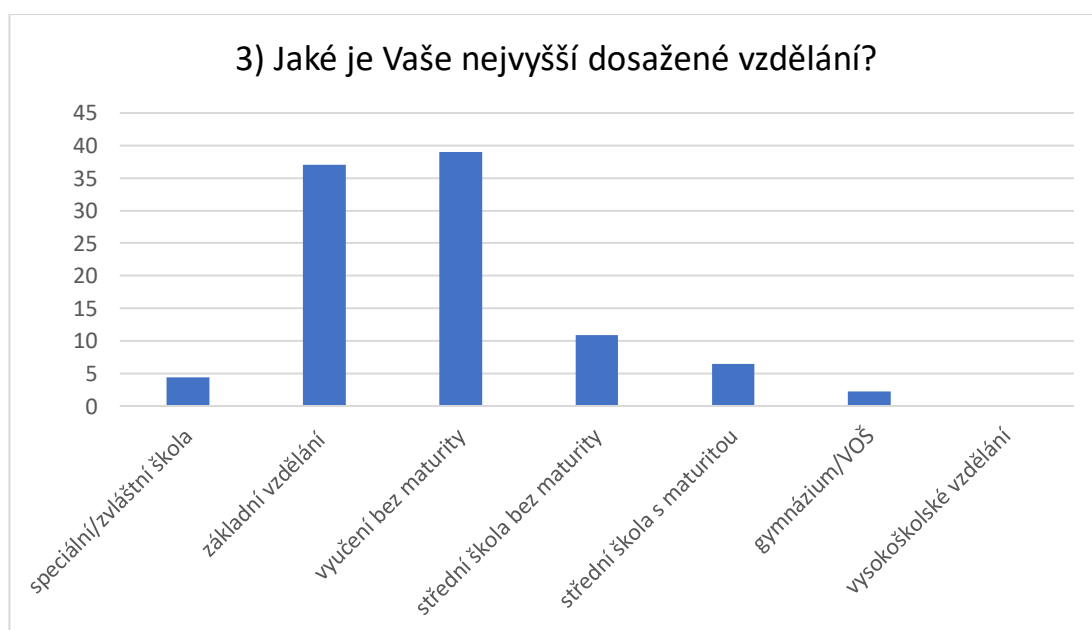
Nejvíce respondentů (16) je ve skupině od 27 do 35 let věku, ti tvoří celkem 34,8 %. Následuje skupina od 18 do 26 let (12, 26,1 %). Skupinu od 35 do 50 let uvedlo 10 respondentů, ti tvoří 21,7 %. Skupinu od 50 do 65 let uvedlo 6 respondentů (13, 1 %). Skupinu nad 65 let uvedli 2 respondenti (4,3 %). Věkový průměr ve věznicí je kolem 35 let do 65 až 70 let.

Obrázek č. 4 – Otázka č. 2

Graf znázorňuje výši trestu odnětí svobody. Nejvyšší skupina odsouzených vykonává trest v délce od 3 do 5 let, jedná se o 15 respondentů (32,6 %). Následuje skupina v délce trvání trestu nad 1 rok do tří let, to uvedlo 12 respondentů (26, 1 %). 10 respondentů si odpykává trest v délce trvání do 1 roku (21,7 %). Skupina nad 5 do 10 let uvedlo 6 respondentů (13,1 %). Skupinu nad 10 let uvedli pouze 3 respondenti (6,5 %).

Obrázek č. 5 – Otázka č. 3

Nejvíce respondentů uvedlo, že má nejvyšší dosažené vzdělání základní, celkem 17 respondentů (37 %) a vyučení bez maturity, celkem 18 respondentů

(39 %). 5 respondentů má střední školu bez maturity (10,9 %). 3 respondenti mají střední školu s maturitou (6,5 %). Gymnázium či VOŠ uvedli 2 respondenti (2,2 %).

Obrázek č. 6 – Otázka č. 4

Graf znázorňuje formy zaměstnávání odsouzených. Nejvíce respondentů je zaměstnáno u Střediska hospodářské činnosti, celkem 15 respondentů (32,6 %). 12 respondentů pracuje mimo věznici na pracovišti s volným pohybem či na nestřeženém pracovišti (26,1 %). Možnost zaměstnání ve vnitřním provozu uvedlo 7 respondentů (15,2 %). Jeden respondent uvedl, že je zaměstnán u jiných subjektů, zaměstnán u obce či organizace financovanou ze státního rozpočtu (2,2 %).

Otázka č. 5

Jakou konkrétní pozici vykonáváte? (otevřená otázka)

Jedná se o pomocné pracovní pozice např. pomocný montážní dělník, kuchař, zedník, truhlář, elektrikář, soustružník, instalatér, údržbář, svářeč, elektrikář, automechanik, pomocný dělník manipulace s odpadem atd.

Obrázek č. 7 – Otázka č. 6

Největší motivací k práci je možnost podmíněčného propuštění a návštěv mimo věznici, tuto odpověď uvedlo 18 respondentů (39,1 %). Následovala motivace ve formě možnosti splácet dluhy, náhrady za VTOS, hrazení výživného pro děti atd. Tuto odpověď uvedlo 13 respondentů (28,3 %). Třetí nejvíce početnou možností byla finanční odměna, tu uvedlo 12 respondentů (26,1 %). Jako náplň volného času, seberozvoj a možnost vzdělávat se uvedli 3 respondenti (6,5 %).

Obrázek č. 8 – Otázka č. 7

Tento graf znázorňuje, zdali byl odsouzený před nástupem do VTOS zaměstnán. 28 respondentů uvedlo, že byli před nástupem do věznice nezaměstnaní, to tvoří 60,9 %. 10 respondentů bylo zaměstnáno na hlavní

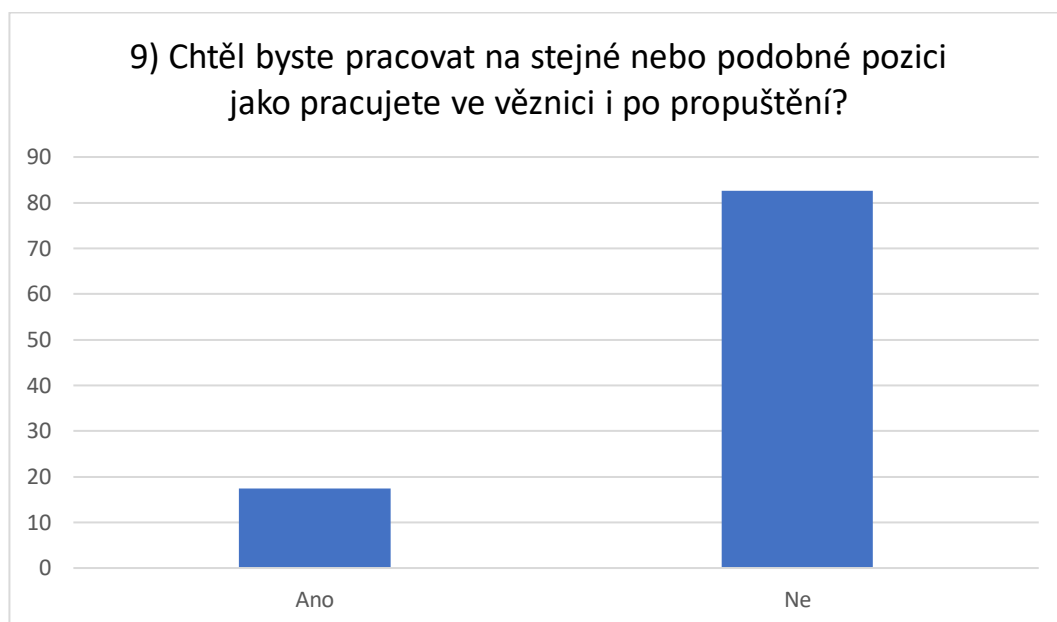
pracovní poměr (21,7 %). 5 respondentů mělo občasnou brigádu (10,9 %). 2 respondenti byli zaměstnáni na základě dohod konaných mimo pracovní poměr (4,3 %). Možnost OSVČ uvedl 1 respondent (2,27 %). Možnost jednatel společnosti či podnikatel neuvedl žádný z respondentů.

Obrázek č. 9 – Otázka č. 8

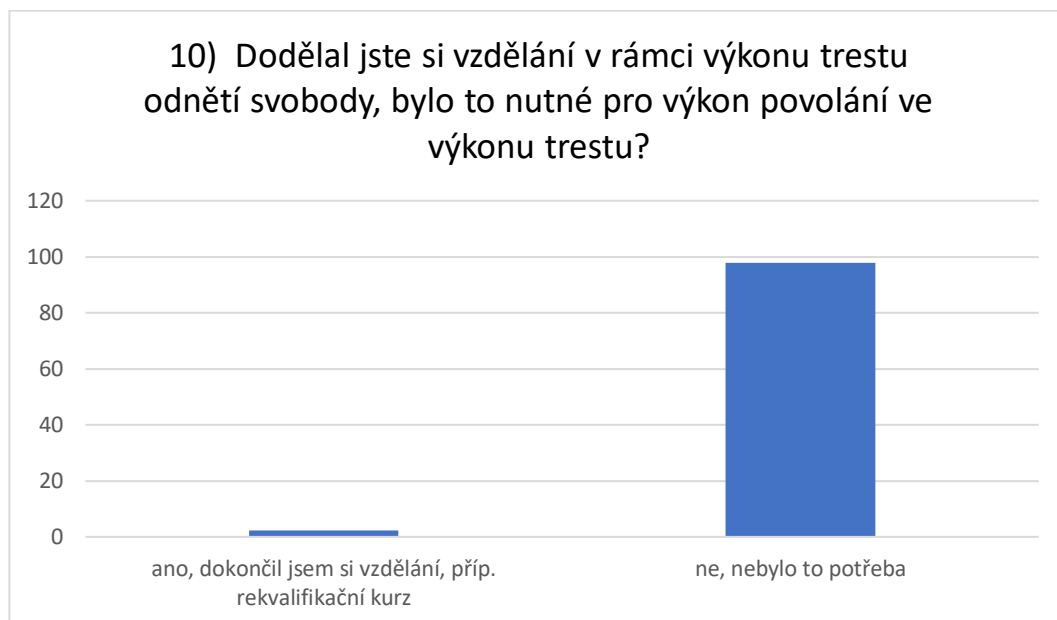
Pracovní pozice byla 35 respondentům přidělena (76,1 %). U 11 respondentů byla zohledněna jejich kvalifikace a vzdělání (23,9 %). U všech odsouzených by se mělo přihlížet k jejich kvalifikaci a vzdělávání, avšak často kvůli absenci nějaké odborné kvalifikace to není možné a je nutné jim pracovní pozici přidělit.

Obrázek č. 10 – otázka č. 9

38 respondentů by nechtělo pracovat na stejné pozici po skončení VTOS (82, 6 %). Důvodem je vykonávání pomocných či fyzicky náročných prací. Pouze 8 respondentů uvedlo, že by na stejné pozici chtěli být zaměstnáni i po skončení VTOS (17, 49 %).

Obrázek č. 11 – Otázka č. 10

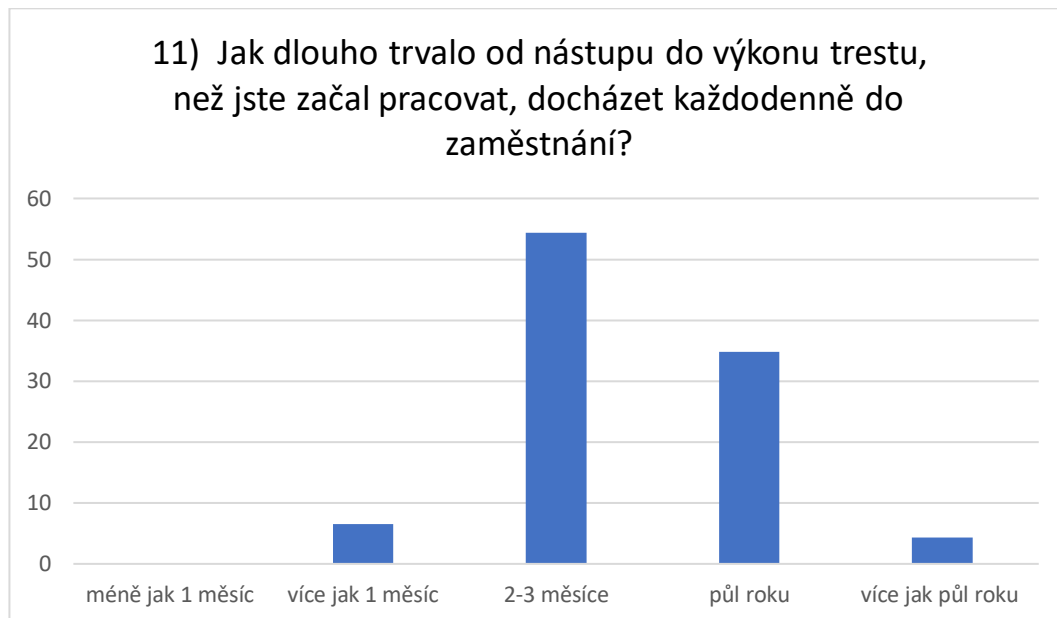

45 respondentů si kvůli zaměstnání nemuselo dodělávat vzdělání či rekvalifikační kurz (97,8 %). Pouze jeden respondent uvedl, že během výkonu trestu dokončil rekvalifikační kurz (2, 2 %).

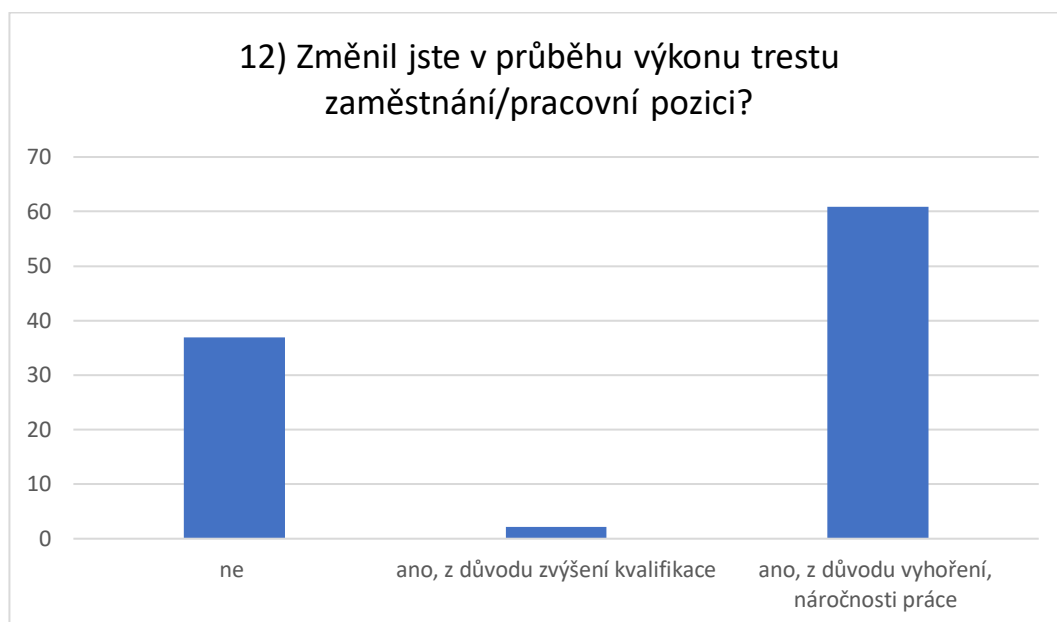
U většiny pracovních pozic, které odsouzení vykonávají stačí zaškolení přímo před výkonem daného zaměstnání, není nutné, aby si odsouzení dodělávali kvůli těmto pozicím vzdělání.

Obrázek č. 12 – Otázka č. 11

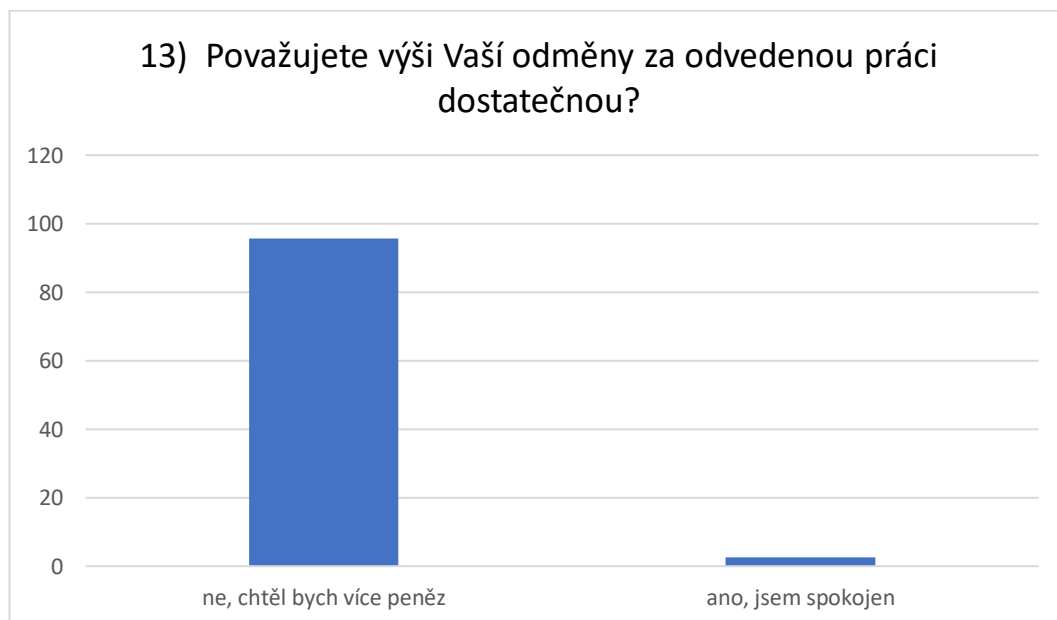
Tento graf znázorňuje za jak dlouho od nástupu do věznice začnou odsouzení docházet do zaměstnání. Největší skupina respondentů uvedla, že začala pravidelně docházet do zaměstnání 2 až 3 měsíce od nástupu do věznice, celkem 25 respondentů (54,4 %). 16 respondentů uvedlo, že byli zaměstnání do půl roku od nástupu do věznice (34, 8 %). 3 respondenti uvedli dobu delší než měsíc (6,5 %). Dva respondenti uvedli dobu delší než půl roku (4,3 %).

Obrázek č. 13 – Otázka č. 12

28 respondentů uvedlo, že během VTOS změnilo pracovní pozici, nejčastěji kvůli náročnosti práci či vyhoření (60, 9 %). 17 respondentů v průběhu VTOS nezměnilo pracovní pozici (36, 9 %). Jeden respondent uvedl změnu pracovní pozice z důvodu zvýšení kvalifikace (2,2 %).

Obrázek č. 14 – Otázka č. 13

45 respondentů považuje výši pracovní odměny za nedostatečnou celkem 95, 7 %. Pouze jeden z respondentů byl s výší odměny spokojen (4,3 %).

11.9 Ověření hypotéz

1. Hypotéza: Největší podíl odsouzených má výuční list bez maturity.

Nejvyšší počet respondentů uvedlo že má vyučení bez maturity, celkem 18 respondentů, avšak následuje skupina základní vzdělání, kterou uvedlo 17 respondentů.

Hypotéza č. 1 se potvrzuje.

2. Hypotéza: Alespoň 40 % respondentů bylo před nástupem do věznice zaměstnáno.

28 respondentů nebylo před nástupem do VTOS zaměstnáno. To tvoří přes 60 %. Pouze přes 20 % respondentů bylo před nástupem do věznice zaměstnáno na hlavní pracovní poměr.

Hypotéza č. 2 se zamítá.

3. Hypotéza: Od nástupu do výkonu trestu uplyne minimálně půl roku, než odsouzený začne chodit do zaměstnání.

Nejvíce respondentů (25) uvedlo, že po nástupu do věznice byli zaměstnáni po 2 a 3 měsících. Následovala odpověď, že začali odsouzení pracovat do půl roku po nástupu do věznice.

Hypotéza č. 3 se zamítá.

4. Hypotéza: Odsouzení v průběhu výkonu trestu často mění pracovní pozice.

Tato mnou stanovená hypotéza se potvrdila, avšak odsouzení nemění práci z důvodu zvýšení kvalifikace, ale především z důvodu náročnosti práci a vyhoření. Tuto možnost uvedlo přes 60 %. 17 respondentů uvedlo, že zatím nikdy pracovní pozici ve výkonu trestu neměnili.

Hypotéza č. 4 se potvrzuje.

5. Hypotéza: Odsouzení jsou spíše spokojeni s výší finanční odměny.

Přes 95 % uvedlo, že s výší finanční odměny nejsou spokojeni, pouze 1 respondent uvedl, že je s odměnou spokojen.

Hypotéza č. 5 se zamítá.

6. Hypotéza: Odsouzení si nemuseli kvůli zaměstnání ve věznici dokončit či doplnit vzdělání.

Tato hypotéza se potvrzuje, přes 97 % respondentů uvedlo, že si během VTOS nemuseli kvůli pracovní pozici dodělat vzdělání případně rekvalifikační kurz.

Hypotéza č. 6 se potvrzuje.

7. Hypotéza: většina odsouzených by chtěla pracovat po skončení výkonu trestu odnětí svobody na stejné pozici jako pracuje ve věznici.

35 respondentů ze 46 uvedlo, že by po skončení VTOS na stejné pracovní pozici pracovat nechtěli, důvodem je fyzická náročnost práce.

Hypotéza č. 7 se zamítá.

11.10 Zhodnocení dotazníkového šetření

Z vytyčených hypotéz se 3 hypotézy potvrdily a 4 hypotézy byly zamítnuty. Pomocí otázek z dotazníku jsem zjistila, že věkový průměr odsouzených je 35 let, průměrná délka trestu činí 3 až 5 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je nejčastěji vyučení bez maturity a základní vzdělání.

Velkou motivací pro odsouzené je institut podmíněčného propuštění a možnost návštěv mimo věznici. Dále i možnost splácet náhrady za výkon trestu a své vlastní závazky.

Díky dotazníkovému šetření jsem blíže poznala samotný proces zaměstnávání v konkrétní věznici a jednotlivé formy zaměstnávání, kde je možné odsouzené zaměstnat. Překvapila mě krátká doba od nástupu do věznice po samotné zaměstnání odsouzeného, která je nejčastěji od 2 do 3 měsíců.

Zjistila jsem také, že odsouzení nejsou s výší odměny za práci spokojeni a že dochází i ke změnám pracovních pozic odsouzených. Podařilo se mi také zjistit konkrétní pracovní pozice odsouzených.

Obrázek č. 15 – Tabulka – systém hodnocení odsouzených ve Věznici Jiřice

Docházka	Pracovní výkon	Kvalita práce	Chování na pracovišti	Celkem body	Výsledek hodnocení
1 - 40 bodů	1 - 20 bodů	1 - 20 bodů	1 - 20 bodů	1 - 100 bodů	1 - 5
40	20	20	20	100	1
40	16	19	20	95	1
VYŘAZEN					
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
40	20	20	20	100	1
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
0	10	12	18	40	3
40	20	20	40	100	1
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
40	14	17	18	89	2
VYŘAZEN					
40	10	17	17	84	2
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
40	10	17	17	84	2
40	14	18	15	87	2
40	10	17	17	84	2
40	12	15	17	84	2
KONEC TRESTU					
KONEC TRESTU					
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
40	20	20	20	100	1
40	12	15	17	84	2
40	17	19	20	96	1
40	20	20	20	100	1
40	20	20	20	100	1
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
40	18	18	18	94	1
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
První měsíc zapracování neměl by být hodnocen, připomínky pochvaly zmínit níže					
40	18	18	20	96	1
40	20	20	20	100	1
40	15	16	20	91	1
0	18	18	16	52	2

ZDROJ: Věznice Jiřice, Systém zaměstnávání odsouzených, [interní dokument]

V následující tabulce je popsán systém hodnocení daného odsouzeného. Sleduje se zde docházka, pracovní výkon, kvalita práce, chování na pracovišti. Docházka se hodnotí od 1 do 40 bodů, přičemž 40 bodů je maximum. Pracovní výkon, kvalita práce a chování na pracovišti se hodnotí od 1 do 20 bodů. Všechny získané body se následně sečtou a udělí se určité hodnocení. Toto hodnocení probíhá každý měsíc. Výsledek se zaznamenává stupnicí od 1 do 5. Hodnocení 1 je nejlepší výsledek, hodnocení 5 znamená nejhorší výsledek. Pokud odsouzený je hodnocen 1 až 2, dochází ke zvýšení jeho pracovní odměny. Pokud získá hodnocení 3, s odsouzeným se začíná pracovat na nápravě. Hodnocení 4 a 5 znamená snížení pracovní odměny. Uvádí se zde i poznámka, pokud je ze zaměstnání vyřazen a konec trestu.

Závěr

Cílem práce bylo popsat proces zařazování osob ve výkonu trestu odnětí svobody do zaměstnání a systém jejich odměňování. Domnívám se, že cíl práce byl naplněn.

V teoretické části byly popsány nejdůležitější pojmy a instituty, které se týkají procesu zaměstnávání a zařazování těchto osob do zaměstnání, jakož i vymezení právní úpravy, která se této oblasti týká. Tento systém zařazování osob ve výkonu trestu do zaměstnání byl popsán od nástupu osob do výkonu trestu, přes zpracování komplexní zprávy o odsouzeném prediktivním nástrojem SARPO až po sestavení individuálního programu zacházení a následného zařazení do zaměstnání na konkrétní pracovní pozici. V teoretické části jsem vycházela především z platné právní úpravy, a to ze zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, vyhlášky č. 345/1999 Sb., vyhláškou Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, dále nařízením vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody i z některých ustanoveních zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce a dále z literárních zdrojů a internetových zdrojů především Vězeňské služby ČR.

V praktické části byl použit dotazník vlastní konstrukce. Výzkum provedený pomocí dotazníkového šetření mi pomohl blíže poznat proces zaměstnávání v konkrétním zařízení a tím propojit teoretické znalosti především z literárních zdrojů s těmi praktickými.

Zpracování této diplomové práce pro mě bylo velkým přínosem, pomohlo mi především lépe poznat oblast samotného vězeňství a zaměstnávání odsouzených osob. Přínosné byly i samotné návštěvy věznic v rámci zpracování praktické části a komunikace se zaměstnanci věznic.

Myslím si, že oblast zaměstnávání osob ve výkonu trestu je velmi důležitá, jelikož pracovní aktivity jsou jedním z nejdůležitějších aspektů programu zacházení a přispívají k resocializaci a nápravě samotného, který se díky správně nastavenému programu zacházení může vrátit po výkonu trestu odnětí svobody zpět do společnosti a být jejím platným členem.

Seznam použité literatury

Literární publikace

- BAJCURA, Lubomír. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada, 1999. Právo pro každého (Grada). ISBN 8071695556.
- BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.
- BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. Teoretik. ISBN 978-80-7502-408-4.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava a Vojtěch SEDLÁČEK. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava a MAKARIUSOVÁ, Vlasta. *Úvod do penologie*. 1. vyd. Praha: Sociálně-právní institut, 1997.
- DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích: deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7.
- DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ, ed. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-066-0.
- HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2., dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6.

- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7.* aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3.
- KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody: komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-706-3.
- LATA, Jan. *Účel a smysl trestu.* Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5.
- MALÁ, Drahomíra. *Vězeňství po česku.* Tišnov: SURSUM, 2003. ISBN 80-7323-062.
- MAŘÁDEK, V. *Vězeňství.* Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta 2005
- MATOULEK, Josef a Helena SEJKOROVÁ. *Právní rádce odsouzeného.* Praha: Leges, 2011. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-89-9.
- NEDOROST, Libor. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR.* Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 184 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1114-9.
- NETÍK, Karel a Daria NETÍKOVÁ. *Vybrané kapitoly z forenzní psychologie pro právníky.* Praha: Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-518-1.
- PAVLÁTOVÁ, Jarmila. *Pracovněprávní vztahy z pohledu nového občanského zákoníku.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-507-4.
- PILKNEROVÁ, Inka. *Manuál pro vězně, aneb, Vše, co potřebujete vědět o životě za mřížemi.* Praha: Powerprint, 2020. ISBN 978-80-7568-189-8.
- RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Edukace a reedukace trvale pracovně nezařaditelných v českých věznicích.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-632-2.
- RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5.
- SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.

Právní předpisy České republiky a mezinárodní předpisy

- Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů
- Nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Právní předpisy Slovenské republiky

- Zákon č. 475/2005 Z. z., o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Internetové a jiné zdroje

- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod. [online]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf
- Jiné Právo. O měření kvality věznic, jejich legitimitě či budoucnosti s Alison Liebling. [online]. 2017. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2017/01/rozhovor-s-alison-liebling-z-university.htm>

- JIŘICE, Věznice. Ministerstvo spravedlnosti chce další dvě otevřené věznice, Jiřice se osvědčily. In: *Advokatnidenik.cz* [online]. 2022. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/07/19/ministerstvo-spravedlnosti-chce-dalsi-otevrene-veznice-ve-velkych-prilepech-a-rapoticich/>
- LENKA ŠVÁBOVÁ, Žena a život. Máme tu i slušné vrahy, říká šéfka otevřené věznice. Učí je zaplnit volný čas. In: *Ona.iDNES.cz* [online]. 2021. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vedouci-otevrene-veznice-jirice-prokopova-rozhovor.A211124_103421_ona-vztahy_cerv
- Metodika pro prevenci trestní recidivy formou podpory zaměstnávání a profesního rozvoje osob se záznamem v evidenci Rejstříku trestů a osob ve výkonu trestu odnětí svobody v rámci veřejných zakázek. [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/zamestnavani-veznu/metodika-sovz.pdf>.
- Odsouzené ženy v Domově. [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php/odsouzene-zeny/projekt-odsouzene-zeny>
- PASEKOVÁ, Eva. Otevřená věznice Jiřice, kde mají odsouzení volný režim, uspěla na evropské soutěži. In: *Ceska-justice.cz* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/07/otevrena-veznice-jirice-kde-maji-odsouzeni-volny-rezim-uspela-na-evropske-soutezi/>
- Proč zaměstnávat odsouzené [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.trestonline.cz/odborne-clanky/zamestnavani-veznu/>
- Vězeňská služba ČR. Zaměstnávání vězňů. [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zamestnavani-odsouzenych>.
- VS ČR. 2015. Koncepce vězeňství do roku 2025. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>
- WILDMANNOVÁ, Mirka a Vendula NOVÁČKOVÁ. Aktuální trendy v zaměstnávání vězňů. *Auspicia*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií o.p.s., 2018, roč. 15, 2/2018, ISSN 1214-4967.

- Základní informace Věznice Jiřice [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-jirice/sekce/zakladni-informace>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Graf struktury nástroje SARPO

Obrázek č. 2 – Karta Věznice Jiřice (prosinec 2022)

Obrázek č. 3 – Sloupcový graf – otázka č. 1

Obrázek č. 4 – Sloupcový graf – otázka č. 2

Obrázek č. 5 – Sloupcový graf – otázka č. 3

Obrázek č. 6 – Sloupcový graf – otázka č. 4

Obrázek č. 7 – Sloupcový graf – otázka č. 6

Obrázek č. 8 – Sloupcový graf – otázka č. 7

Obrázek č. 9 – Sloupcový graf – otázka č. 8

Obrázek č. 10 – Sloupcový graf – otázka č. 9

Obrázek č. 11 – Sloupcový graf – otázka č. 10

Obrázek č. 12 – Sloupcový graf – otázka č. 11

Obrázek č. 13 – Sloupcový graf – otázka č. 12

Obrázek č. 14 – Sloupcový graf – otázka č. 13

Obrázek č. 15 – Tabulka – systém hodnocení odsouzených ve Věznici Jiřice

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník vlastní konstrukce

Příloha č. 1

Jsem studentkou 5. ročníku právnické fakulty Západočeské univerzity, obor Právo a právní věda. Piši diplomovou práci na téma *Zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody*. Pro zpracování praktické části diplomové práce bych potřebovala provést dotazníkové šetření. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění následujících otázek. Všechny odpovědi jsou anonymní a slouží pouze pro zpracování diplomové práce, k ničemu jinému tyto data nebudou použita.

Mockrát Vám předem děkuji za vyplnění dotazníku.

B. Čejková

U následujících otázek prosím zakroužkujte vždy jednu odpověď.

1) Kolik je Vám let?

.....

2) Jaká je délka Vašeho trestu odnětí svobody?

- a) do jednoho roku
- b) nad 1 rok až 3 roky
- c) 3–5 let
- d) nad 5 let až 10 let
- e) nad 10 let

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) speciální/zvláštní škola
- b) základní vzdělání
- c) vyučení bez maturity
- d) střední odborná škola bez maturity
- e) střední odborná škola s maturitou
- f) gymnázium/ VOŠ
- g) vysokoškolské vzdělání

4) Kde jste ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnán?

- a) ve vnitřním provozu věznice
- b) u SHČ (Střediska hospodářské činnosti)
- c) mimo věznici u cizích subjektů na pracovišti s volným pohybem
- d) ve věznici na střežené či nestřežené části

- e) zaměstnávání u jiných subjektů (obec, organizace financována ze státního rozpočtu)

5) Jakou konkrétní pracovní pozici vykonáváte?

.....

6) Jaká je Vaše největší motivace k práci?

- a) finanční odměna
- b) náplň volného času, seberozvoj, další vzdělávání
- c) možnost splácet dluhy, náhrady za výkon trestu odnětí svobody, hrazení výživného pro děti
- d) možnost podmíněčného propuštění a možnost návštěv mimo věznici

7) Byl jste zaměstnán před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody? Pokud ano na jaké pozici?

- a) zaměstnán na hlavní pracovní poměr
- b) dohody mimo pracovní poměr, DPP, DPČ
- c) osoba samostatně výdělečně činná, živnostenský list
- d) jednatel společnosti, podnikatel
- e) občasná brigáda
- f) byl jsem nezaměstnaný

8) Mohl jste si vybrat na jaké pozici budete zaměstnán ve výkonu trestu odnětí svobody?

- a) ano, byla zohledněna i moje kvalifikace, vzdělání
- b) ne, práce mi byla přidělena

9) Chtěl byste pracovat na stejné nebo podobné pozici jako pracujete ve věznici i po propuštění?

- a) ano
- b) ne

10) Dodělal jste si vzdělání v rámci výkonu trestu odnětí svobody, bylo to nutné pro výkon povolání ve výkonu trestu?

- a) ano, dokončil jsem si vzdělání, příp. rekvalifikační kurz
- b) ne, nebylo to potřeba

11) Jak dlouho trvalo od nástupu do výkonu trestu, než jste začal pracovat, docházet každodenně do zaměstnání?

- a) méně jak měsíc
- b) více jak měsíc
- c) 2-3 měsíce
- d) půl roku
- e) více jak půl roku

12) Změnil jste v průběhu výkonu trestu zaměstnání/pracovní pozici?

- a) ne
- b) ano, z důvodu zvýšení kvalifikace
- c) ano, z důvodu náročnosti práce, vyhoření

13) Považujete výši Vaší odměny za odvedenou práci dostatečnou?

- a) ne, chtěl bych více peněz
- b) ano, jsem spokojen

Cizojazyčné resumé

The topic of this thesis paper is the employment of prisoners currently serving out their prison sentences. The theoretical part of this thesis will survey the process of employing persons who are serving time in prison and the legislation regulating this area. It will define the remuneration system, the terms and conditions for providing remuneration, as well as the pay deductions and a convict's obligation to cover the costs associated with serving out their prison term. The theoretical part will also describe the treatment program that prisoners must follow. Finally, in this part of the thesis, the pros and cons of employing convicts will also be defined.

The practical part of this thesis paper contains research conducted at a specific facility in Jiřice Prison. The applied research method is a semi-structured and self-constructed questionnaire. The aim of this research is to learn more about the process of employing prisoners serving out their prison sentences at this particular facility and to ascertain what incentives they have to work and their level of satisfaction with the amount in paid earnings they receive and the job titles they have been assigned.